

celovec

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 28. junij 1963

Štev. 26 (1101)

Razorožitev bi koristila vsemu človeštvu

Ker so razgovori o prepovedi atomskih poskusov spet obšli, je bilo zasedanje razorožitvenega odbora v Ženevi prekinjeno in se bo nadaljevalo šele 30. julija. Medtem pa bodo skušali najti izhod iz slepe ulice na konferenci visokih predstavnikov Amerike, Sovjetske zveze in Velike Britanije, ki se bodo v kratkem sestali v Moskvi. Glede moskovskih pogajanj vlada določen optimizem, vendar je bilo upanje človeštva že prepogosto razočarano, da bi že vnaprej verovalo v uspeh.

Pred nedavnim je objavila OZN poročilo o ekonomskih in socialnih posledicah, ki bi jih imel morebiten sporazum o razorožitvi. V tem poročilu je rečeno, da svet potroši letno okrog 120 milijard dolarjev (v našem denarju je to približno 3,120.000.000.000 šilingov!) v vojaške namene, kar med drugim predstavlja najmanj dve tretjini celotnega narodnega dohodka vseh nerazvitih držav. V oboroženih silah pa služi zdaj okrog 20 milijonov ljudi, medtem ko jih gotovo več kot 50 milijonov živi na račun vojaških izdatkov.

Torej predstavlja oboroževanje na eni strani važen gospodarski moment, vendar gre do ogromna sredstva v neproduktivne namene. Razorožitev pa bi vsa ta ogromna sredstva sprostila in človeštvo bi jih lahko uporabilo v svojo korist. Seveda vseh problemov, ki težijo današnji svet, s temi sredstvi še ne bi mogli rešiti, toda storili bi lahko izredno veliko.

Za kaj bi svet porabil sproščena sredstva? Povečana osebna potrošnja bi gotovo precej zajela. To zahtevajo zelo slabe razmere in vrsti nerazvitih dežel, pa tudi v razvitih, zlasti med ljudmi z nizkimi dohodki. Seveda pa večina dežel ne bi porabila vsega za osebno potrošnjo, gotovo bi velik del izkoristila za razširitev proizvodnih kapacitet, kajti le-te so trdna osnova za nadaljnje povečanje potrošnje.

Precej sproščenih sredstev bi države lahko namenile socialnim investicijam. Deloma jih zahtevajo slabe socialne razmere v vseh, deloma pa rast industrijske in kmetijske produktivnosti, ki je odvisna od izobrazbe, stanovanj, zdravstva itd. Pri tem je treba upoštevati, da se prebivalstvo sveta poveča vsako leto za 50 do 60 milijonov in ogromno družin živi brez primernih stanovanj, v revščini in vsestranski zaostalosti. Torej bi bile potrebne precejšnje investicije za promet, prehrano, rekreacijske prostore, bolnišnice in zdravstvene službe, izobraževalne institucije in tako dalje.

Da bi lahko uporabili blagodat, ki bi jih prinesla razorožitev, bi seveda bilo nujno, da izvedba razorožitve ne bi prizadejala keke motnje v ekonomski aktivnosti. Zato bi bilo treba že vnaprej rešiti problem delovne sile in prav tako produktivskih kapacitet, ki bi jih razorožitev sprostila. Prav gotovo pa razorožitev ne bi zahtevala takih naporov, kot so bili potrebni ob koncu minule vojne. Takrat je bilo vojaških izdatkov in ljudi v uniformah širiter kot zdaj. Ogromna področja sveta so bila upoštevana. In v kratkem času je večina demobilizirancev našla zaposlitev v civilnih službah in industriji se je prilagodila novim potrebam.

To je vsekakor dokaz, da bi bilo mogoče uspešno izvesti tozadevne naloge tudi ob razorožitvi. Nekatere industrije bi bilo treba ustaviti ali zmanjšati, druge pa razširiti; potrebna bi bila njihova preusmeritev na predmete, ki bi jih ljudje potrebovali v miru in pospešenem razvoju. Prekvalificirati bi bilo treba tudi precej del oboroženih sil za mirnodopsko delo, nekatere pa bi lahko takoj zaposlili na drugih področjih. Zlasti v nerazvitih deželah bi lahko sedanje vojaško osebje, ki ima večje sposobnosti kot povprečno prebivalstvo, koristno zaposlili v javnih službah in gospodarstvu. Posebno dragoceni za razvoj dežel pa bi bili ljudje, ki se zdaj ukvarjajo z raziskovalno dejavnostjo in tehnološkim delom v vojaške namene.

Razorožitev pa ne bi imela blagodejnih učinkov le na notranji razvoj, marveč tudi na mednarodne gospodarske odnose. Politično puščanje napetosti bi odstranilo sedanje trgovinske ovire ter prilagodilo mednarodno trgovino novim razmeram in potrebam. Prišlo bi do še bolj smotrne mednarodne delitve dela, do povečane proizvodnje in širše strukture svetovne trgovine.

Dobrine, ki bi jih sprostila razorožitev, bi seveda v prvi vrsti šle v vsaki državi v korist domačega prebivalstva. Nujno pa je, da bi razvite države razen tega pomagale tudi nerazvitim deželah, kajti dejstvo je, da se kljub napredku v zaostalih predelih sveta razlika med revnimi in bogatimi državami še neprestano veča in da ogromna področja sveta uživa

Prva matura: „Klas je dozorel“

Kulturno-prosvetna akademija slovenske gimnazije

Daleč nad tisoč naših ljudi iz vseh krajev južne Koroške se je zadnje nedeljo zbralo v veliki dvorani celovške Delavske zbornice, kjer je bila kulturno-prosvetna akademija slovenske gimnazije pod naslovom „Šola pozdravlja svoje prve maturante“.

Ob zaključku prvega šolskega leta na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu je imel klas, ki na Letnem poročilu simbolično prikazuje rast slovenske srednje šole, samo tri zrna: v šolskem letu 1957-58 je slovenska gimnazija stopila v življenje s prvimi tremi razredi. Stopila je na pot, ki je bila precej negotova; ni se morala spoprijeti le z mnogimi tehničnimi težavami, kot se pojavljajo ob vsakem začetku, izpostavljena je bila tudi številnim napadom s strani tistih, ki so ji že ob rojstvu osporavali pravico do življenja. Toda kljub vsemu se je organsko razvijala, vsako leto je postal klas bogatejši za nadaljnje zrna in v nedeljo je na slavnostni akademiji v navzočnosti deželnega glavarja in predsednika deželnega šolskega sveta Wedeniga ter številnih drugih častnih gostov ravnatelj slovenske gimnazije, višji študijski svetnik dr. Joško Tischler, s ponosom in zadoščanjem ugotovil: „Zrna, ki smo ga pred leti vsejali v plodno zemljo, smo z veliko ljubeznijo zalivali in gojili, zdaj pa je dozorelo v poln klas.“

Obširno poročilo o nedeljski prireditvi objavljamo na tretji strani današnje številke — op. ured.

Vladna koalicija ÖVP-SPÖ:

Trenutna rešitev brez trajne rešitve

Splošno se je pričakovalo, da bo na seji parlamenta v sredo prišlo do odločitve glede nadaljnje usode vladne koalicije med ÖVP in SPÖ. V dneh pred to sejo je bilo s strani obeh vladnih strank zelo odločno povedano stališče v vprašanju povratka Otta Habsburga in s tem v zvezi o pojmovanju tako imenovane pravne države. Delovni odbor, v katerem so zastopniki obeh strank, je imel več sej, na katerih pa niso dosegli enotnega stališča v najvažnejšem vprašanju, namreč glede nedavne odločitve Upravnega sodišča.

Zato je nenavadno mirni potek seje parlamenta naravnost presenetil; seja je potekala brez vsake senzacije. Reševali in rešili so razna tekoča vprašanja in le „ob robu“ je bil s strani SPÖ vložen predlog, ki se nanaša na problem Habsburga. V pododboru za ustavna vprašanja je bil ta predlog sprejet z glasovi SPÖ in FPÖ proti glasovom ÖVP, v plenumu parlamenta pa bodo o tem predlogu razpravljali šele 5. 7.

Kennedy na obisku v Evropi:

Zahod bi moral biti še bolj enoten

Ameriški predsednik Kennedy je zadnje dni bival v Zahodni Nemčiji, prvi izmed držav, ki jih bo obiskal v okviru svoje sedanje turnee po Evropi. Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, ima njegov obisk v nekaterih zahodnoevropskih državah v prvi vrsti namen, da bi okrepil atlantsko zavezništvo med Ameriko in Evropo, ki se je v zadnjem času precej zrahljalo.

Ravno v tej zvezi je njegovo odločitev, da najprej obišče Zahodno Nemčijo, treba smatrati za dobro premišljeno potezo: Bonn je bil že doslej najbolj zvest privrženec Washingtona, izgledi, da bi prišla Zahodna Nemčija v okviru multilateralne atomske sile NATO tudi do jedrskega orožja, pa so bonnske politike naravnost očarali, saj bi se s tem uresničila njihova največja želja. Zato so priredili Kennedyju sprejem, kot ga doslej še ni bil deležen noben drug državnik, niti „veliki prijatelj“ de Gaulle. Iz Nemčije je odpotoval Kennedy s prestižnim sijajem, ki naj bi mu pomagal utrjevati zavezništvo tudi v drugih državah, kjer njegova atlantska politika še ni naletela na tako navdušeno odobravanje kot v Bonnu.

vajo le skromen del dobrin, ki jih nudita moderna tehnologija in znanost. Razorožitev bi bila torej izredna prilika, da bi zaostalim deželah pomagali bolj izdatno in načrtno.

Poleg vseh navedenih pozitivnih posledic pa bi razorožitev privedla zlasti do večjega zaupanja med narodi, do pospešenega sodelovanja na najrazličnejših področjih. Človeško življenje bi s tem, ko bi s sveta zginila vojna in nevarnost pred njo, dobilo povsem nov pomen, nov smisel in nove cilje. Torej odpira razorožitev človeštvu velike perspektive in je zato prav, da se zanjo bori vsak na vsakem koraku, na vseh področjih in s še večjo odločnostjo kot doslej.

Novi papež Pavel VI.

hoče nadaljevati po svojega velikega prednika

Prav na dan začetka letošnjega poletja — 21. junija — je kardinalski zbor izvolil novega poveljarja katoliške cerkve: novi papež je dosedanji milanski nadškof kardinal Giovan Battista Montini, ki si je nadel ime Pavel VI.

Tokratne volitve novega papeža so bolj kot kdaj koli vzbujale zanimanje po vsem svetu, in sicer zlasti po zaslugi njegovega predhodnika Janeza XXIII., kateri je v času svojega razmeroma kratkega vladanja položil temelje novi cerkveni politiki in s tem zapustil svojemu nasledniku odgovorno dolžnost. Zato se je svetovna javnost po smrti Janeza XXIII. tudi upravičeno spraševala, ali bo novi papež nadaljeval začeto delo v korist pravičnosti v socialnem in mednarodnem življenju, ali bo nadaljeval napore za ohranitev in utrditve pravičnega miru v svetu ter za sporazumno sodelovanje med narodi.

Na ta vprašanja je novi papež — vsaj načelno — odgovoril v svoji prvi poslanici, v kateri je najprej poudaril, da prevzema dediščino svojih prednikov in da mu ta dediščina nalaga težavne in odgovorne naloge. Glavni del svojega delovanja hoče posvetiti nadaljevanju ekumenskega koncila; to bo njegovo glavno delo, kateremu bo posvetil vse svoje energije. Nato je omenil delo za revizijo kanonskega prava, nadaljevanje naporov v smeri velikih in socialnih enciklik njegovih predhodnikov, utrditve pravičnosti v civilnem, socialnem in mednarodnem življenju — „v resnici in svobodi ter ob spoštovanju vzajemnih dolžnosti in pravic“. Papež Pavel VI. je podčrtal, da preizkusni kamen ljubezni do bližnjega nalaga vsem ljudem pravičnejšo rešitev socialnih vprašanj, zahteva ukrepe in pomoč nerazvitim deželah, kjer je življenjska raven pogosto nedostojna človeškega dostojanstva, ter končno poudaril, da bo napel vse sile za ohranitev miru med narodi in je pozval k lojalnemu in odkritemu sporazumu, ki naj „druži vse ljudi v vzajemnem in iskrenem spoštovanju“.

Po izvolitvi je prejel novi papež čestitke državnih poglavarjev in drugih visokih predstavnikov iz vseh delov sveta, med katerimi so vzbudile pozornost zlasti ljubezne čestitke predsednika sovjetske vlade Hruščova in predsednika SFR Jugoslavije maršala Tita. Pa tudi pretežna večina svetovnega tiska je pozdravila izvolitev novega papeža zelo pozitivno, le v tistih deželah, kjer se nočejo sprilazniti z miroljubno koeksistenco in pomiritvijo v svetu, niso mogli prikriti svojega razočaranja, da je bil za novega papeža izvoljen človek, ki hoče nadaljevati veliko delo svojega predhodnika.

pitvijo stikov z vzhodnoevropskimi državami in z nadaljnjim razvojem gospodarske integracije prispevajo k likvidaciji »hladne vojne« in k vzpostavitvi splošnega, na medsebojnem spoštovanju zgrajenega miru v svetu.

Ameriški črnci v boju za enakopravnost

Na jugu Združenih držav Amerike se še vedno nadaljuje »vojna« med belimi in črnimi prebivalci, nadaljujejo se krivice, ki jih predstavniki bele rase izvajajo nad ljudmi črne polti, prav tako pa se nadaljuje boj črncev za dosego enakopravnosti.

Medtem ko je »črnski problem« prejel pritiskal samo na zavest naprednejšega dela ameriške javnosti, zdaj že z vso silo trka na vrata zakonodajalcev in tistih, ki zakone izvajajo. Črnci so se namreč znašli pred veliko odločitvijo: nočejo se več zadovoljiti z nasveti, naj bodo potrpežljivi, marveč hočejo prisiliti vlado in kongres, naj se odločita, ali bosta podprla zahtevo po enakopravnosti ali pa se bosta identifikirala z rasnimi preganjanji in diskriminacijo.

Pod čedalje silnejim pritiskom domače in tudi svetovne javnosti je bil predsednik Kennedy prisiljen, da je predložil kongresu zakonski osnutek o državljskih pravicah, ki zasleduje namen, da se postopno odpravi vsakršna oblika plemenske diskriminacije na škodo črnega prebivalstva. Osnutek odpravlja načelo plemenskega razlikovanja v javnih lokalih, šolah in v vsem javnem življenju. Bitka za novi zakon v kongresu bo gotovo ostra in dolgotrajna, kajti predstavniki južnih držav odločno nasprotujejo zakonskemu osnutku in bodo na vse načine poskušali, da bi razpravo o osnutku zavlekli v nedogled. Tega se zaveda tudi predsednik Kennedy, zato je opozoril, da ugete v tem primeru sprejeti ustrezne pravne sankcije proti poslancem, ki bi skušali po nepotrebnem zavlačevati razpravo o zakonu.

Vendar pa bi tudi sprejem tega zakona pomenil le delno rešitev. Rasna politika je v Ameriki tako globoko zakoreninjena v vsem življenju, da je ni mogoče odpraviti z enim ali več zakoni. Potrebna je zlasti temeljita sprememba v naziranju ljudi, kajti šele potem beli človek v svojem črнопoltnem sosedu ne bo več gledal manjvredno bitje, marveč enakopravnega sočloveka.

Koristno tekmovanje med Ameriko in Sovjetsko zvezo

Kakor je škodljivo in zaskrbljujoče tekmovanje med Ameriko in Sovjetsko zvezo na področju oboroževanja in razvijanja jedrskega orožja, tako je razveseljivo dejstvo, da se tekma med obema vesilami odvija tudi na drugih področjih, zlasti v znanstvenem in gospodarskem življenju. Kako se razvija in do kakšnih uspehov je že privedlo to miroljubno tekmovanje, kažejo podatki, ki jih je pred nedavnimi objavil statistični centralni urad Sovjetske zveze v obširni knjigi »Sovjetska zveza 1962 v številkah«. V tej knjigi je statistično prikazan razvoj industrije, kmetijstva, prometa, investicijskih gradenj ter šolanja strokovnjakov v znanosti, tehniki in kulturi, kakor tudi stanje življenjske ravni prebivalstva. Iz omenjene knjige navajamo tukaj nekaj zanimivih podatkov, ki omogočajo primerjavo tega razvoja med Ameriko in Sovjetsko zvezo.

Najnižje stanje, od katerega naprej je Sovjetska zveza začela razvijati svojo industrijo, je leto 1921. Takerat je znašala proizvodnja sovjetske industrije le 4% taktatne ameriške proizvodnje, medtem ko se je Sovjetska zveza do danes povzpela s svojo industrijsko proizvodnjo že na drugo mesto v svetu: leta 1962 je znašala njena industrijska proizvodnja namreč že 62% istočasne ameriške proizvodnje. V primerjavi z letom 1913 se je sovjetska industrijska proizvodnja do leta 1962 dvignila za 48-krat, v Ameriki pa samo na 5,6-kratno stanje; v Veliki Britaniji je bilo to povečanje nekaj več kot 2-kratno, v Franciji 2,7 in v Zahodni Nemčiji 3,85-kratno. Povprečni letni porast industrijske proizvodnje v dobi od 1945 do 1962 je v Sovjetski zvezi znašal 10,5%, dočim je v Ameriki dosegel le 2,1%. V zadnjih petih letih (1958—1962) pa je celotni porast industrijske proizvodnje znašal v Sovjetski zvezi 60 in v Ameriki 17 odstotkov.

Uspehi tega razvoja se že kažejo. Sovjetska zveza je že prekosila Ameriko v proizvodnji premoga in železove rude, kakor tudi v proizvodnji koks, dieslovih in električnih lokomotiv, traktorjev, cimenta, gradbenih delov iz železobetona, volnenega blaga, presnega masla ter sladkorja iz domačih surovin.

Velik napredek je bil kljub številnim težavam dosežen v kmetijstvu. Letni prirastek kmetijske brutoizlovanje tekom 28 let (11 let pred in 17 let po vojni, torej povprečno za leta 1930—1940 in 1946—1962) je v Sovjetski zvezi znašal 4,2% in v Ameriki 1,5%, v letih 1954—1962 pa 5,5% v Sovjetski zvezi ter 1,8% v Ameriki. V letih 1958—1962 je sovjetska agrarna produkcija dosegla že 75 do 80 odstotkov ameriškega stanja.

Narodni dohodek v Sovjetski zvezi je leta 1962 znašal že več kot 60 odstotkov ameriškega. Realni dohodki delavcev in nameščencev so se v primerjavi z letom 1940 dvignili na 2,2-kratno višino, dohodki kmetov pa na 2,6-kratno višino. Tekom leta 1962 je prišlo v Sovjetski zvezi do raznih podražitev življenjskih potrebščin, vendar so bile hkrati povisane tudi povprečne plače delavcev in nameščencev, in sicer za 3,5%. Na tisoč prebivalcev preračunano je bilo v Sovjetski zvezi leta 1962 zgrajenih 11,7 stanovanj, v Ameriki pa le 7,3 stanovanj.

V Sovjetski zvezi pride na 10.000 prebivalcev 20,1 zdravnikov in je zdravstvena oskrba popolnoma brezplačna; v Ameriki pride na isto število prebivalcev 12,1 zdravnikov, vendar o brezplačni zdravstveni oskrbi ne more biti govora.

Tudi v šolanju inženirjev in znanstvenikov je Sovjetska zveza že daleč prekosila Ameriko: leta 1962 je v Sovjetski zvezi zapustilo visoke šole 120.000 diplomiranih inženirjev, v Ameriki pa je njihovo število v letu 1961 znašalo le 36.000. Trenutno je v sovjetskem gospodarstvu zaposlenih nad 1.300.000 diplomiranih inženirjev nasproti 600.000 v Ameriki. Skupno število inženirjev in tehnikov v Sovjetski zvezi se je od leta 1939, ko jih je bilo 1.656.493, zvišalo na 4.205.902. Podvojilo se je tudi število učiteljev in znanstvenih delavcev, zdravnikov pa je zdaj trikrat toliko, kolikor jih je bilo leta 1939. Prvo mesto na svetu pa zavzema Sovjetska zveza tudi po številu znanstvenikov: 1. novembra 1962 so jih našli nad 524.000.

Te številke so zelo zgovorne. Toda tekmovanje se nadaljuje, kajti Sovjetska zveza si je zastavila nalogo, da v nekaj desetletjih prekosijo Ameriko tudi na tistih področjih, kjer je trenutno še v zaostanku. Kapitalizem in socializem sta si napovedala tekmo, ki jo ves svet zasleduje z velikim zanimanjem. In kar je pri tem najbolj važno: to tekmovanje služi miru in se zato bistveno razlikuje od tekme v oboroževanju, katero človeštvo vsega sveta najostreje obsoja!

Delovna skupnost alpskih velesejmov

Pred nedavnimi je bila ustanovljena Delovna skupnost alpskih velesejmov, ki ji trenutno pripadajo organizatorji odnosno predstavniki sejmov iz Avstrije, Italije, Švice in Zahodne Nemčije, v kratkem pa se bo tem državam pridružila tudi Jugoslavija.

O namenih te skupnosti je na posebnem predavanju na Dunaju govoril predsednik Friedrich Gutschmar, direktor koroškega velesejma, ki je med drugim poudaril, da bodo velesejmske organizacije navedenih držav skupno reševale bodoče probleme v zvezi z gospodarsko integracijo v Evropi. Alpski velesejmi bodo svoje skrbi in težave primerno zastopali tudi na mednarodnem področju, zavedajoč se, da bo treba pri bodoči skupni gospodarski koncepciji upoštevati tudi alpske sejme.

Zaupljivo sodelovanje alpskih velesejmov mimo gospodarskih blokov in mimo narodnih meja naj bi praktično in uspešno prispevalo h gradnji nove Evrope. Iz različnih vzrokov zanemarjenemu razvoju alpskih velesejmov naj bi bolj kot doslej koristili z novimi metodami in oblikami. Mi-

ljoni obiskovalcev in razstavljalcev na alpskih velesejmih so doprinesli tujskemu prometu prizadejih dežel mnogo koristi, o katerih pa se le malo govori. Zato naj bi plodno sodelovanje z vsemi organizacijami turizma ter letalskega in suhozemskega prometa alpskih dežel v bodoče privedlo do uspešnejših aspektov za izboljšanje gospodarskega pospeševanja potom alpskih velesejmov ter povečanja tujskega prometa.

Še 40.000 brezposelnih

Po poročilu socialnega ministrstva je bilo sredi junija prijavljenih pri avstrijskih delovnih uradih 39.493 brezposelnih, med temi 12.346 moških in 27.147 ženskih. Nasprotno koncu maja se je število brezposelnih znižalo za 3.077 oseb. V šestih zveznih deželah je stanje brezposelnih višje kakor v istem časovnem razdobju lani. Največji presežek brezposelnih nasproti lani izkazuje na Dunaju, namreč 1.315. Peto mesto zavzema Koroška, kjer je letos 249 brezposelnih več kakor junija 1962.

Avstrijska trgovinska bilanca v prvem četrtletju

V primerjavi s prvim četrtletjem prejšnjega leta je v letošnjem prvem četrtletju avstrijski uvozni presežek znašal 674 šilingov ter dosegel 2.686 šilingov. Več so uvažali predvsem živila, elektriko, kameno olje in premog kot posledico ostre zime. Uvažali pa so tudi stroje, prometna sredstva in fi-

nalne izdelke različnih vrst. Narasel je tudi izvoz življenjskih potrebščin, kemičnih in raznih finalnih izdelkov, vendar pa je temu nasproti močno nazadoval izvoz surovin zaradi neugodnih vremenskih prilik, na primer izvoz lesa ter izvoz polizdelkov železarskega in jeklarskega sektorja.

Prepričljiv uspeh Jugoslavije

na 25. mednarodni letalski razstavi v Parizu

Na letošnji jubilejni 25. mednarodni letalski razstavi v Parizu je med 17 državami sodelovala tudi Jugoslavija, ki se je predstavila javnosti in mednarodnim strokovnjakom s svojim novim šolskim reaktivcem »Galeb«. Mednarodni pregled letalskih dosežkov si je ogledalo okoli 400.000 ljudi med njimi številni strokovnjaki iz vseh delov sveta.

Za Jugoslavijo in njeno mlado letalsko tehniko nastop pred kritično javnostjo seveda ni bil lahek, saj do pred nedavnega še sploh nihče ni vedel, da izdeluje Jugoslavija tudi moderna letala. Toliko bolj presenečeni pa so bili strokovnjaki, ko jim je bilo v Parizu predvajano šolsko reaktivno letalo »Galeb«, ki se je v ostri konkurenci s priznanimi izdelki starih zahodnoevropskih, ameriških in kanadskih letalskih tovarn uvrstilo med največje dosežke sodobne letalske tehnike.

Tudi strokovnjaki so se podrobno seznanili z vsemi lastnostmi in sposobnostmi jugoslovanskega reaktivca in nato ugotovili, da letalo po kakovosti nikakor ne zaostaja za najboljšimi proizvodi zahodnih držav, marveč mnoge izmed teh po svoji popolnejši konstrukciji in boljši prilagojenosti potrebam in rabi celo prekaša. Najbolj presenečeni pa so bili, ko so zvedeli, da to letalo v Jugoslaviji serijsko izdelujejo. Edina »častna« izjema med tujimi strokovnjaki je bil predstavnik nekega nemškega podjetja, ki je po temeljitom ogledu jugoslovanskega letala samozavestno dejal: »Ne verjamem, da je to letalo jugoslovansko, saj Jugoslavija nima sredstev, da bi zgradila takšno letalo.« Med Nemci je pač še mnogo takih, ki ne morejo razumeti, da so tudi drugi narodi zmožni visokih dosežkov v tehniki!

XV. mednarodni velesejem v Trstu:

Važen prispevek k razvoju mednarodnega sodelovanja

V navzočnosti visokih predstavnikov političnega in predvsem gospodarskega življenja Italije, Jugoslavije, Avstrije, Češkoslovaške, Formoze, Madžarske, Slonokoščene obale, Kameruna, Poljske, Francije in Južne Amerike je bil prejšnji teden slovesno odprt XV. velesejem v Trstu. Italijanski minister Corbellini je ob tej priložnosti poudaril predvsem specializacijo tržaškega velesejma v smeri mednarodne izmenjave in dejal, da na nobenem drugem italijanskem mednarodnem velesejmu ni opaziti tako velikega zanimanja bližnjih in oddaljenih držav. Ravno to pa prispeva k nadaljnjemu razvoju mednarodnega gospodarskega sodelovanja ter poglobljanju dobrih odnosov med narodi.

Tudi predsednik velesejma Suttora je naglasil zlasti tradicionalno vlogo tržaškega velesejma kot posrednika med deželami srednje Evrope in prekomorskimi deželami. Konkreten izraz te stvarnosti predstavlja udeležba tujih držav na letošnjem velesejmu, katerih število od leta do leta močno narašča.

Kamitz — bivši nacist?

Bivši finančni minister in sedanji predsednik Narodne banke dr. Kamitz je pred nedavnimi obiskal Izrael, kjer pa je naletel na podoben sprejem, kot prejšnji zahodnonemški obrambni minister Strauss. Izraelski tisk je namreč ostro kritiziral Kamitzov obisk, češ da je bil Kamitz »prominenten član« nacističnih organizacij, ter zastavil vprašanje, zakaj morajo Avstriji pošiljati v Izrael ravno bivše nacistice. (Po »ob«)

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Kardinal dr. König, ki se je v nedeljo v spremstvu kardinala iz Cikega vrnil od volitev novega papeža, je izjavil pri svojem prihodu na Dunaj, da obstaja gotovost, da bo papež Pavel VI. nadaljeval veliko delo svojega prednika. Kardinal König je tudi povedal, da novega papeža poznajo že osebo od prej.

MOSKVA. — Po poročilu moskovskega radia bo Hruščov prihodnjo nedeljo prišel na prijateljski obisk v Zahodni Berlin.

DUNAJ. — Več afriških državnikov pričakuje v najkrajšem času v Avstriji. Predstavnik Liberije, ki je trenutno na obisku v Jugoslaviji, bo danes prišel na tridnevni državni obisk. Od 8. do 11. julija se bo v Avstriji zadrževal državni prezident Youlou in na jesen pričakuje obisk gvinejskega državnega predsednika. Na zunanji minister Kreisky pa bo 2. julija odpotoval v Romunijo, da bo podpisal avstrijsko-romunsko premoženjsko pogodbo.

SPLIT. — V Splitu se je mudila na poldnevem obisku gospodarske delegacije italijanske pokrajine Pescara, ki se je razgovarjala z jugoslovanskimi predstavniki o tesnejšem pokrajinskem sodelovanju. Da bi se turistična izmenjava razvijala hitreje, so se razgovarjali o možnostih za vzpostavitev direktne polniškoletne pomorske linije Rim—Pescara—Dubrovnik.

MOSKVA. — V kongresnem dvorcu v Kremlju se je v ponedeljek začel svetovni kongres žena. Na kongresu je udeleženo 1400 predstavnic ženskih organizacij iz 119 držav. Zastopane so predstavnice ženskih organizacij različnih pogledov in teženj, med katerimi mnoge niso članice Mednarodne federacije žena. Častni delegat na kongresu je tudi prva žena kozmonavt Valentina Teršetkova.

DAKAR. — Senegalija in Mali sta se tudi formalno pomirila po treh letih napetosti v odnosih med obema državama, ki izvirata iz časov Malijske federacije. Med svečanostjo, ki je bila v obsejnem mestu Kidiri, sta se predsednik Senegalije Leopold Sengor in predsednik Malija Modibo Keita srečala in objela. Do pomirjenja med obema predsednikoma je prišlo na nedavni konferenci šefov afriških držav v Adis Abebi.

REKA. — Reško pristanišče je doseglo v letošnjem maju največji promet v svoji zgodovini. Na operativnih obalah so pretovorili 563.485 ton blaga. V marcu, ki je doslej veljal za rekordni mesec v reškem pristanišču, so prelovorili 45.000 ton manj blaga. Pod italijansko okupacijo je reška luka dosegla tolikšen promet komaj v celem letu.

DUNAJ. Na povabilo CK KP SZ je odpotovala v Moskvo delegacija Komunistične partije Avstrije, ki jo vodi sekretar CK Rudolf Richter.

LONDON. — Britanski premier Macmillan je med govorom konservativcem svoje volilne enote v Bromlyju izjavil, da ga je znana afera Profumo glaboko prizadela, da pa je vladna kriza že mimo ter bo ostal še nadalje na svojem položaju navzlic številnim zahtevam, naj odstopi. Hkrati je predsednik konservativne stranke lord Poole v Manchesteru zagotavljal članom stranke, da bo Macmillan ostal na svojem položaju, ker bi njegova odstopa pomenila gotov poraz konservativcev na prihodnjih volitvah.

TOKIO. — V mestu Jakowuki, južno od Tokia, je 60.000 ljudi demonstriralo proti napovedanemu obisku ameriških jedrskih podmornic na Japonskem.

ALŽIR. — Alžirska radiotelevizija, fiskovna agencija Alger Presse Service, redakcija alžirskih filmskih novic in nacionalni center za alžirsko kinematografijo so bili postavljeni pod nadzorstvo alžirskega ministrstva za informacije.

ANKARA. — Turkijski minister za delo Bülent Esvil je izjavil, da bo senat prihodnji teden začel razpravo o pravici do stavke in o zakonu o kolektivnih pogodbah. Oba zakona je turška narodna skupščina že sprejela.

RANGUN. — V Burmi so odkrili bogata ležišča železa in premoga. Železno rudo so odkrili tudi v državi Šan, premog pa v pokrajini Kevale.

BEOGRAD. — Po ocenah strokovnjakov zvezne gospodarske zbornice bo letošnja proizvodnja sladkorja v Jugoslaviji rekordna. Računajo, da bo dosegla okoli 340.000 ton, kar je za okoli 115.000 ton več kakor lani. Prav tako rekordno bo tudi pridelek sladkorne pese, ki ga vnaprej ocenjujejo na 270.000 vagonov. Pridelek sladkorne pese bo predelovalo trinajst tovarn, od katerih so štiri nove, druge pa večinoma rekonstruirane.

WASHINGTON. — Sklep francoske vlade, da umakne vse kontingente svoje vojne mornarice v Atlantiku in na La Manchu iz sestave poveljstva Atlantskega pakta, je povzročil hudo nezadovoljstvo uradnih krogov v Washingtonu. Francosko potezo posebno obžalujejo tisti funkcionarji Kennedyjeve vlade, ki bdijo nad delikatnimi odnosi med Washingtonom in Parizom. Ostre pripombe na »obstrukcijsko politiko« de Gaulle se bodo zdaj še okrepile.

BERLIN. — Vlada DR Nemčije je uveljavila nove ukrepe za zaščito državne meje med DR Nemčijo in zahodnim Berlinom. Odredba prepoveduje vsako približevanje ali zadrževanje na meji brez dovoljenja.

ATENE. — Dva visoka žandarmerijska oficirja, generalni inšpektor zandarmarje za Severno Grčijo in komandant solunske žandarmerije, sta bila odstavljena po preiskavi o nedavnih neredih v Solunu, med katerimi so desničarski elementi ubili levčarskega poslanca Lambakisa. Tudi druge žandarmerijske oficirje bodo poklicali pred preiskovalne organe.

ALŽIR. — Eden izmed vojaških poveljnikov angolskega osvobodilnega gibanja, major Manuel Lima, je izjavil nekemu alžirskemu listu, da so angolski borci na severu dežele v zadnjih mesecih zadeli portugalskim kolonialističnim četam hude udarce. »Lahko bi začeli s splošno ljudsko vstajo, če bi imeli dovolj orožja«, je dejal. Lima je tudi govoril o portugalskih represalijah in izjavil, da so kolonialisti pobili desetleže okrog sto tisoč ljudi.

BEOGRAD. — Predsednik SFRJ Tito je poslal novemu papežu Pavlu VI. naslednjo brzojavko: Ob Vaši izvolitvi za poveljnika katoliške cerkve Vas prosim, da blagovolite sprejeti moje iskrene čestitke in želje, da bi Vaš pontifikat prispeval k razumevanju in sodelovanju med narodi in državami in k uveljavitvi mira na svetu.

LONDON. — Voditelj britanske laburistične stranke Harold Wilson je v Londonu izjavil, da ni nikakršnih upov za doseg kakršnegakoli razumnega sporazuma med Vzhodom in Zahodom, če bodo dovolili Zvezni republiki Nemčiji imeti prst na vžigalniku atomskega orožja.

Dobro uspela kulturno-prosvetna prireditev ob prvi maturi na slovenski gimnaziji v Celovcu

Po udeležbi je le malo prireditev, kot je bila nedeljska akademija slovenske gimnazije. V veliki dvorani celovške Delavske zbornice se je zbralo daleč nad tisoč staršev in drugih prijateljev slovenske srednje šole, če pa prištejemo še dijakinje in dijake, ki so se predstavili s pestrim kulturno-prosvetnim sporedom, potem gotovo ni pretirana ugotovitev, da je blizu 1500 ljudi prisostvovalo slavnosti ob prvi maturi.

Med častnimi gosti so bili deželni glavar Ferdinand Wedenig s soprogo, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Boris Trampuž s soprogo, vodja kulturnega oddelka deželne vlade dvorni svetnik dr. Othmar Rudan s soprogo, zastopniki šolskih oblasti Slovenije s sekretarjem Sveta za šolstvo Borisom Lipužičem na čelu, prelat dr. Rudolf Blüml kot zastopnik celovškega škofa, državni poslanec dr. Ludwig Weiss, deželni šolski nadzornik dr. Franz Arnold ter strokovni nadzornik za srednje šole dr. Karl Schmidt; pozdravno pismo pa je med drugimi poslal tudi prosvetni minister dr. Heinrich Drimmel.

V pozdravnem govoru je ravnatelj dr. Tischler poudaril veliki pomen prve mature, s katero je slovenska gimnazija dokazala svojo zrelost. Zahvalil se je vsem, ki so podpirali šolo in skrbeli za njen procvit, hkrati pa je predstavil države in dežele opozoril na velike težave, ki jih povzroča pomanjkanje lastnega prostora, s katerim bi bil tudi slovenski gimnaziji omogočen dopoldanski pouk in ji s tem zagotovljen še bolj uspešen razvoj.

Medtem ko so dokaz strokovne zrelosti slovenske gimnazije njeni letošnji prvi maturanti, ki so se nedeljske prireditve vključno ravnatelja udeležili z rdečimi nageljčki, so dijakinje in dijaki s svojim bogatim sporedom pokazali, da se poleg študija požrtvovalno udeležujejo tudi na kulturno-prosvetnem področju. Nastopili so s svojim tamburaškim zborom, s 120-članskim mladinskim pevskim zborom, z godbeno pevdskim ansamblom „Veseli godci“, s 40-član-

skim fantovskim zborom ter za zaključek z združenim mešanim zborom, ki šteje 170 članov. Poleg tega je izbran pevski zbor s solisti (dr. Anton Feinig, profesor — bariton, Marija Partl, maturantka — sopran, Franc Starc, dijak 4. razreda — alt, Valentin Laussegger, maturant — bas) ob spremljavi na klavirju (Hanzi Gabriel) izvajal Sattnerjevo kantato „Jeffejeva prisega“ na besedilo Simona Gregorčiča, medtem ko je osem plesnih parov v slikovitih zilijskih nošah ob poskočnih vižah „Veselih godcev“ zaplesalo nekaj slovenskih ljudskih plesov iz Zilje.

Pevski zbori, ki jih je vodil profesor glasbe dr. France Czigán, so zelo ubrano in doživeto zapeli vrsto slovenskih narodnih in umetnih pesmi, katerim so dodali nekaj nemških komadov in tako izpričali, da sicer zvesto ljubijo svoj narod in materino besedo (to je manifestirala tudi recitacija „Beseda materina“), da pa prav tako spoštujejo druge narode, posebno sosednega, s katerim hočejo živeti v miru in prijateljskem razumevanju. Tamburaši so poleg dveh korračnic zaigrali valček iz Offenbachove opere „Hoffmannove pripovedke“, združeni mešani zbor pa se je ob spremljavi na klavirju (maturantka Breda Travnjak) predstavil tudi z zborom iz Foersterjeve opere „Gorenjski slavček“.

Seveda ni mogoče podrobno govoriti o pestrem sporedu, zato naj zadostuje ugotovitev, da zasluži vsi izvajalci lepo priznanje za nastop, ki je navdušil s svojo visoko kvaliteto in zlasti z mladostno živahnostjo. Res je doživeti gledati in poslušati mladino, kako z ljubeznijo in požrtvovalnostjo daje izraza svojemu poletu, zavedajoč se, da ji „sonce prijazno sije in sveti na življenja pot“.

Vsekakor je bila to zelo lepa in uspešna prireditev, ki je dosegla višek ko je deželni glavar Wedenig po avstrijski državi himni, katero je zapel združeni mešani zbor, osebno izročil maturantom zrelostna spričevala in vsakemu posebej čestital k uspešnemu zaključku srednješolske izobrazbe. „Tudi ta prireditev dokazuje — je poudaril v kratkem nagovoru — da smo po letu 1945 krenili po pravilni poti, ko žu-

vamo narodnostne posebnosti in jih razvijamo naprej, kajti danes vidimo, da lahko živimo skupaj, če se med seboj spoštujemo in to je tudi osnova naše politike, da lahko vsak po svojem narodu služi naši skupni domovini.“ Ravnatelj gimnazije mu je ob tej priložnosti izročil v spomin na prvo maturo umetniško izdelan klas, katerega osmero zrn simbolično manifestira, da je slovenska gimnazija v Celovcu postala kvalitetno zrela in polnovredna z vsemi drugimi srednjimi šolami v Avstriji.

V imenu maturantov se je deželnemu glavarju, ravnatelju, razredniku in vsemu učiteljskemu zboru zahvalil Karel Smole, ki je najprej omenil razne težave, s katerimi so se šola in njeni dijaki srečali v prvih letih. Toda razvila se je, ker jo je narod hotel, rasla je iz vere v svojo moč, bila je samozavestna, zato je uspela in danes stoji živa in močna pred nami. Nas, prve maturante, pa je naučila vere in volje do življenja, vlila nam je novega ognja in obljubljamo, da bomo ta ogenj ponesli med ljudstvo in prižgali ugasla ognjišča po vaseh.“ Ob koncu je spregovoril še predsednik Društva staršev dipl. trg. Janko Urank in z zahvalo vsem, ki so skrbeli za uspešno rast gimnazije, izročil ravnatelju spominsko darilo. Poudaril je, da začetna doba slovenske gimnazije ni bila lahka, „toda danes, ko stojimo ob prvi žetvi, lahko ugotovimo, da je naša šola trdno mesto med našim ljudstvom, med katerim se je utrdilo zaupanje v lastne sile“. Maturante pa je pozval, naj bodo v nadaljnjem življenju zvesti udje naroda, ki se zavedajo, da morajo zato, ker več znajo, svojemu ljudstvu tudi več dajati.

Koroški Slovenci smo veličastno in dostojno proslavili prvo maturo na slovenski gimnaziji, zavedajoč se velikega pomena, ki ga ima šolska izobrazba v materinem jeziku. Nedeljska prireditev

Objava slovenske gimnazije

Šolsko leto 1962-63 bodo vse koroške šole zaključile z razdelitvijo spričeval v petek, dne 5. julija 1963.

Prvi dan velikih počitnic, to je v soboto 6. julija, so na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu sprejemni izpiti za prvi razred, in sicer ob 8. uri.

Prijave je treba izvesti do 1. julija. Potrebni so naslednji dokumenti:

1. rojstni list,
2. dokument o avstrijskem državljanstvu,
3. popis učenca, katerega pošlje šola direktno.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti spričevalo, ki ga bo dobil dan poprej.

Istega dne so tudi sprejemni izpiti v višje razrede. Za prvi razred je predpisana učna snov 4. šolske stopnje, za vse ostale razrede pa dobite pojasnila v šolski pisarni.

Pismene prijave je treba nasloviti na „Direktion des Bundesrealgymnasiums und Gymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22/II“.

Ravnateljstvo

je bila najlepši dokaz te zavesti; bila pa je tudi opozorilo tistim, ki ponovno skušajo vnašati strup narodnostnega sovraštva med oba naroda v deželi in zato kričijo po ugotavljanju manjšine. Slovenska gimnazija v Celovcu in njena nedeljska akademija dajeta dovolj jasen odgovor, da koroški Slovenci še živimo, pa čeprav bi nas nekateri hoteli s prefrigano igro števil zbrisati s sveta!

Gradiščanski Hrvati

razvijajo plodno kulturno prosvetno dejavnost

V Mjenovu na Gradiščanskem je imelo pred nedavnim Hrvatsko kulturno društvo, osrednja organizacija gradiščanskih Hrvatov, svoj občni zbor, kateremu je poslala pozdravno brzojavko tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Okoli 2500 ljudi se je zbralo na tej veliki prireditvi, ki je bila povezana s 1. pevskim festivalom.

Na občnem zboru so pregledali dosedanje delo osrednje organizacije in krajevnih kulturno-prosvetnih skupin ter ugotovili plodno dejavnost, ki zajema mnoge tisoče Hrvatov širom po Gradiščanskem. Lep dokaz uspešnega delovanja je bil tudi 1. pevski festival, nega kateremu je nastopilo sedem pevskih zborov, ki so pokazali visoko raven pevske kulture.

Veliki zbor Gradiščanskih Hrvatov je posvetil mnogo važnosti tudi splošnim kulturnim in narodno-političnim problemom. Poudaril je potrebo po zvestobi materinemu jeziku in obravnaval pomena vprašanja v zvezi s členom 7 državne pogodbe. Končno pa je bilo izraženo upanje, da bo v bodoče prišlo do še tesnejšega sodelovanja med gradiščanskimi Hrvati in koroškimi Slovenci.

Agrarna politika EGS in njen vpliv

na mednarodna tržišča s kmetijskimi pridelki

(Konec)

Pri vsakem poizkusu pridružitve ali aranžmaja tretjih dežel k skupnosti ponavlja svoje vprašanje, kaj je dežela pripravljena dati za svojo pridružitve ali aranžma. Spričo takega zadržanja prihajajo evropske dežele v težaven in v vse prej kot zavirljiv položaj.

Ta položaj je še toliko manj zavirljiv, ker združitev sedmice evropskih držav v EFTA doslej ni privedla do pomembnejših pozitivnih rezultatov. Zlasti tri nevtralne dežele Švica, Švedska in Avstrija so se po dveh letih delovanja EFTA znašle v istem, če ne slabšem položaju, kot so bile prej. Vse države EFTA se zanimajo za pridružitve ali — kar tiče tri nevtralne dežele — vsaj za sporazum ali aranžma z EGS. Vprašanje pridružitve ali sporazuma teh dežel s skupnostjo pa motijo politične in blokove značilnosti in cilji EGS na eni ter njihova nevtralnost na drugi strani. Njihove prošnje za sporazum ležijo pri EGS-komisiji že od 15. decembra 1961, vendar je

njihova usoda v drugem letu od vložitve ravno tako nejasna, kot je bila na dan vložitve. Skupnosti gre — kakor je znova pokazalo zadnje zasedanje njenega ministrskega sveta začetkom maja 1963 — za rešitev večjih problemov in za zagotovitev večjih koristi, nevtralne dežele so za nje le male ribice, od katerih ne pričakuje nobenih koristi.

Star pregovor pravi, da ni vse zlato, kar se sveti. Čeprav se EGS poskuša na veliko lišpati z uspehom dosegne skupne agrarne politike in čeprav ji daje zelo vabljiv videz, da bodo od nje odnesli kmetje največjo korist, je njeno ozadje dosti bolj temno, kot na prvi pogled izgleda. Agrarna politika skupnosti, ki vedno bolj očitno kaže svoje blokovsko gospodovalno lice, ne more biti drugačna kot blokovska in gospodovalna. Ko bodo z njeno pomočjo došla nasičeni žledolci prebivalstva skupnosti, se slednja tudi na področju agrarne politike ne bo več omejevala le na probleme znotraj skupnosti, marveč bo zrasla navzven ter iskala rešitev »zbližanja med agrarnimi politikami« v neposrednem uveljavljanju svojih gospodovalnih tendenc do kmetijstva drugih dežel in mednarodnih tržišč.

Blaž Singer

Svahili - jezik Vzhodne Afrike

V mnogih novih afriških deželah, ki so si v minulih letih priborile neodvisnost, se bolj in bolj kažejo težnje po medsebojnem sodelovanju tako na gospodarskem kakor tudi na kulturnem področju. Vendar pa imajo v teh prizadevanjih tudi mnogo težav, saj je treba najprej najti sredstvo za sporazumevanje, kajti vedeti moramo, da ima Afrika kakih tisoč narečij in jezikov. Le-ti so različno pomembni in razširjeni, samo prebivalec Vzhodne Afrike bi na vprašanje, kateri jezik je po njegovem mnenju najpripravljen, brez pomisleka odgovoril: „Svahili“.

Jezik svahili je v tem delu sveta pomembnejši, kot si predstavljamo Evropejci. V Tanganjiki je to uradni jezik, ki ga uporabljajo v parlamentu, čeprav lahko govornik nastopi tudi v angleščini. Bodisi kot svoj materni, bodisi kot medplemnski jezik uporabljajo svahili tudi prebivalci Kenije, vzhodnega dela Konga ter Ugande in Zanzibara. Po potrebi se ga naučijo tudi ljudje iz sosednih dežel, ker so njihove govornice podobne svahiliju.

Svahili ni jezik določenega plemena. V obdobju med 8. in 12. stoletjem se je razvil iz govornice arabskih in perzijskih priseljencev, ki so se mešali z domačim prebivalstvom. Bantuji kot razmeroma zgodnji naseljenci v teh krajih so deloma pregnali, deloma pa vključili v svojo sredino prvotne prebivalce bušmanskega in hamidskega porekla.

Ko so začeli arabski in perzijski trgovci v sedmem stoletju prihajati na vzhodnoafriške obale in tam graditi svoja mesteca, so morali navezovati tudi tesnejše, ne le priložnostne trgovske stike z

domačim prebivalstvom. Iz oddaljenih pokrajin so črnci Bantu prinašali slonovino in zlato — kasneje so vodili tudi sužnje — v zameno za tkanine in za železno orodje.

Iz vsega tega se je razvila skupna govorica svahili. Njeno ogrodje je bantujščina, ki ima mnogo arabskih, nekaj perzijskih in indijskih, iz kasnejšega obdobja pa tudi portugalskih in nazadnje še angleških jezikovnih primesi. V bistvu bantujevska slovnica je postala prožnejša, jezik kot zmes mnogih govorci je dobil prijetno melodijo.

Arabski trgovci, ki so v okviru blagovne menjave prodirali daleč v notranjost celine, so nosili s seboj tudi skupni jezik obalnih pokrajin. Pozneje so svahili prevzeli krščanski misijonarji in tudi to je primoglo k širjenju svahilščine, ki je bila najprej le pogovorni jezik, kasneje pa so jo začeli pisati z arabskimi pismenkami, misijonarji so svahiliju prilagodili latinico, ki je zdaj v splošni rabi.

Med ljudmi, ki govorijo svahili, je tudi precej dobrih pripovednikov in pesnikov. Področje ima razgibano preteklost in sedanjost, pod mogočnim drevjem v vzhodnoafriških vaseh pripovedujejo stari ljudje zanimive zgodbe — v svahiliju.

Seveda svahili ne more postati splošno afriški jezik, ker bi to pomenilo prednost ene govornice pred drugimi. Pa tudi sicer ni poseben lahek in za zdaj še ni dovolj bogat, da bi mogel biti sredstvo za sporazumevanje na veliki in naglo razvijajoči se celini. Vendar govori svahilščino okoli 50 milijonov ljudi v sedmih deželah, kar je zadosten razlog, da bi ji posvetili malo več pozornosti tako v Evropi kakor na drugih celinah.

* Tudi v primeru vprašanja aranžmaja Avstrije z EGS je francoski kmetijski minister Pisani pred kratkim poslal realizacijo aranžmaja pod ta pogoj.

Letošnje letovanje otrok na Jadranu

Letošnje počitniško letovanje slovensko govorečih otrok iz Koroške je določeno v 2 skupinah. Prva skupina bo na letovanju v času od 11. do 31. julija, druga skupina pa v času od 31. julija do 20. avgusta. Otroci bodo letovali v Savudriji.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo PISMENO PROŠNJO, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že kdaj bil na letovanju in kolikokrat. To prošnjo naj starši skupno s priloženim lanskim šolskim spričevalom, zdravniškim spričevalom, iz katerega mora biti razvidno, da ja za otroka letovanje na morju priporočljivo, priporočilom krajevne prosvetne ali združne organizacije, osebno izkaznico otroka s sliko in režijskim prispevkom v znesku 250.— šilingov oddajo do najpozneje 29. junija 1963 na naslov: Zveza slovenskih organizacij, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10. Posebej opozarjamo, da ZSO posameznih dokumentov ne prevzema in da velja za prijavljenega le otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi navedeni dokumenti.

Za OSEBNO IZKAZNICO otroka velja le izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa poštni list. Za otroke z osebni izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. V prošnji starši lahko navedejo željo, s katero skupino bi radi poslali otroka na letovanje. Po možnosti bo ta želja upoštevana. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku dobili tozadevno pismeno obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

Lep družinski praznik

Prisrčno in domače je bilo poročno slavlje minulo nedeljo v gostoljubni gostilni pri Šerčerju v Šmihelu. Ni bilo poročno slavlje mladih novoporočencev — bilo je jubilejno poročno slavlje uglednega in zaslužnega zakonskega para, ki ga pozna in ceni vsa bližnja in dalnja okolica. Bila je jubilejna zlata poroka, ki sta jo praznovala Bicljeva starša na Rutah nad Bistrico pri Pliberku. Petdeset let je preteklo, dolgo polstoletje, odkar sta si mlada zakonca Vinko Pečnik in njegova izvoljenka Katarina podala roke k zakonski zvestobi na skupni življenjski poti.

In prav gotovo — petdeset let skupnega življenja sta prehodila v najlepši slogi in harmoniji ter sta vsekakor izpopolnjevala eden drugega. Lahko bi rekli, da sta vodila idealno vzorno zakonsko življenje. Oba, Vinko in Katarina, v svojem nenehnem marljivem prizadevanju nista poznala le materialne dobrine, temveč vsekdar so bila njuna stremljenja tudi višje dobrine lepote, kulture in nesebičnega sodelovanja za koristi slovenskega življa na Koroškem.

Oče Vinko je doma iz okolice Zelezne Kaple. V svoji domači okolici je že v mladih letih deloval pri tamkajšnjem izobraževalnem društvu kot organizator in igralec, obilo mladega idealizma pa je posvečal tudi domačim slovenskim gospodarskim ustanovam, našim zadrugam. Njegovo veselje je bilo in je še vedno umno in napredno čebelarstvo. V tej stroki se je z marljivim branjem strokovnega tiska, z osvajanjem znanja na različnih čebelarstvih tečajih in s koristnimi stiki z naprednimi čebelarji povzpela na nadpovprečno višino čebelarstva izvedenca. Pred nedavnim ga je tudi Zveza koroških čebelarjev odlikovala z lepim priznanjem.

Svoje razvito znanje iz čebelarstva pa ni

Obiskovanje kino-predstav je postalo običajno in za mnoge skoro že strast. Ne samo v Celovcu, kjer ugotavljajo, da povprečno vsak Celovečan po 24-krat na leto obišče kino, temveč tudi na podeželju, kjer so tudi skoraj že v vsakem večjem kraju kino podjetja. Vsako soboto, v nedeljah in tudi med tednom hitijo z današnjimi prometnimi sredstvi v kino-dvorane mladi in stari. Nič zato, če si ljudje privoščijo zabave in razvedrila, drugo pa je, kar film posebno mladostnim nudi. Na žalost so filmi po veliki večini malovredni, kvarni in vzbujajo predvsem v tako imenovanih „polmočnih“ strasti in zločinskih nagone; žalostno število mladostnih kriminalcev je v mnogih primerih pripisati prav posledicam vpliva slabe filmske plaže.

Nasproti temu pa more dober film učinkovati vzgojno in vzpodbudno. Za uveljavljanje dobrega filma v naših kino-podjetjih se hvalevredno prizadeva akcija „Dobri film“, ki obstoja na Koroškem eno leto. Na tiskovni konferenci pred nedavnim so povedali pristojni funkcionarji, da je imela akcija v prvem letu svoje dejavnosti tudi pomembne uspehe. V 25 kinih med 90-imi v deželi so redno predvajali filme, ki jih je priporočila akcija. Ugotovitev je razveseljiva, vendar še nezadostna, kajti dober film si je utrl pot šele v približno 28 odstotkov vseh obstoječih koroških kinov, kljub temu pa so 540-krat predvajali filme iz liste te akcije. V šolah so uvedli sistematično filmsko vzgojo. Vsi koroški srednješolci na primer so v tem zajeti, kar pomeni, da si letno 17.000 učencev ogleda in se navdušuje za dobre filme.

Bistven uspeh akcije je tudi v tem, da je deželni zbor letos februarja sklenil predvajanja kulturnih filmov oprostiti posebnih davkov. Akcija „Dobri film“ zahteva nadalje, da se odobrijo dovčne olajšave tudi za druge od ocenjevalne komisije zveznih dežel priznane in priporočene filme.

Končno bi bilo zaželeno, da bi se tudi kinopodjetniki pri izbiri filmov zavedali svoje odgovornosti in dali prednost neoporečnim filmskim proizvodom. Žal je res, da publika raje požira gangstrske in kavbojske filme in to podjetnikom tudi več nese, denar pa jim več pomeni kot dobra stvar in vzgoja naše mladine. Toda čim bolj bodo izločeni iz naših kinodvoran manjvredni filmi, tem bolj bodo ljudje radi obiskovali dobre filme brez kvarnih vplivov predvsem za mladino, ki pa bodo nudili plemenitejši in boljši užitek tudi odraslim.

Potok pri Bilčovsu

Nenadoma je na naši vasi preminul Primož Špicer, p. d. Huntar na Potoku. S sosedi se je v jutro 17. t. m. še poveselil ter zapel z njimi veselo našo domačo pesem. Potem pa je šel kositi in kmalu nato ga je na travniku napadla neka slabost. Sklonil se je na tla in po nekaj trenutkih umrl.

Globoka žalost je obiskala Huntarjevo družino. Za pokojnim žalujejo žena, sin Avguštin in že poročena hčerka Rezika. V družini je vedno vladala prava vzajemnost in medsebojno soglasje in zgledna družinska ljubezen. Rajni je bil vsem skrben oče in gospodar, nadvse priden in delaven. Doma je bil iz nekdanj zavedne Čemernjakove

koristil le zase, ampak v zvrhani meri delil tudi čebelarjem v okolici v okviru čebelarstvenega društva. O umnem čebelarstvu je predaval na nešteti zborovanjih čebelarjev in širil tudi v tisku spoznanja s tega področja. Še sedaj, po vojni, je iz čebelarstva napisal veliko poučnih člankov tudi v Slovenskem vestniku.

Kakor povedano — iz okolice Zelezne Kaple se je priženil Vinko na Bicljevo kmetijo na Rutah nad Bistrico. Z zvesto ženo sta kmetijo v prekrasni legi s čudovitim razgledom po široki okolici uredila vzorno: pametno in postopoma sta se okoriščala s pridobitvami sodobnega napredka in ustvarila, lahko rečemo, vzorno kmetijsko gospodarstvo. Kakor obiskovalca na Bicljevem domu mika lep razgled po okolici, tako nihče ne more odtegniti svojih oči od negovanega sadnega drevja, pestrobarvnih žitnih polj in sočnih travnikov. Jubilantoma so se rodili na tej lepi domačiji otroci — trije fantje Anzej, Joze in Vinko. Bridka kaplja žalosti je kanila v družino, ko je moral Vinko žrtvovati svoje mlado življenje med zadnjo vojno.

Oče Vinko in mati Katarina nista sejala samo zrnje v rodovitno polje, temveč tudi plemenito seme vzgoje v srca svojih otrok. Seme dobre vzgoje je padlo na rodovitna tla — sinova sta krenila po poti svojih staršev. Razen skrbi za dom ju odlikuje narodna zvestost in dolžnost sodelovanja pri naših skupnih prizadevanjih. Oče se je takoj, ko je prišel v našo okolico, vključil kot motor v naše organizirano narodno življenje pri naši prosveti in zadrugi. V ostalem pa sodeluje oče Biclji tudi na vsem širokem področju naših prizadevanj in večkrat smo ga imeli priložnost slišati, ko se je na naših centralnih zborovanjih oglašil k vzpodbudni besedi.

Zlato poročno slavlje je potekalo v domačem ožjem družinskem krogu. Ljudje pa so kljub temu prihiteli, da so čestitali jubilantom, domači pevci pod vodstvom Miheja Sadjaka pa so lepo in ubrano prepevali. Čestitkam ob pomembnem življenjskem prazniku očeta Vinka in matere Katarine se pridružujemo vsi številni znanci in kličemo: Še mnogo srečnih in zadovoljnih let življenja!

hiše v Kovičah. Njegov oče je bil dolga leta župan v občini Zgornja Vesca. Rajni Primož je moral za zaslužkom z doma. Bil pa je štedljiv in skromen, zato sta si mogla z ženo kupiti Huntarjevo posestvo, ki sta ga povečala. Tudi svoji hčerki, ki je po poklicu babica, je dal gmočno podlago za ustanovitev lastnega ognjišča in hiše. Mnogo let je pokojni bil cestar na deželni cesti Kotmara vas—Bilčovs—Žoprače. Kakor doma, je bil pokojni priljubljen tudi pri svojih sodelavcih, ki so mu tudi ob pogrebni svečanostih polnoštevilno s vojimi predstojniki izkazali zadnjo čast.

Mučila pa ga je srčna hiba in je moral zaradi tega predčasno v pokoj. Toda le nekaj dni pred smrtjo je dobil odlok o priznani renti. Svoje življenje je končal v starosti 63 let.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljala ogromna množica žalnih gostov. V vsem svojem življenju je bil ljubitelj petja in prav zaradi tega mu je na domu žalosti in ob odprtem grobu zadonela v slovo slovenska pesem. Pokojni Huntar naj v miru počiva v domači zemlji, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

KOLENDAR

Petek, 28. junij: Irenej
Sobota, 29. junij: Peter in Pavel
Nedelja, 30. junij: Emilijana
Ponedeljek, 1. julij: Teobald
Torek, 2. julij: O. M. D.
Sreda, 3. julij: Heliodor
Četrtek, 4. julij: Urh

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom in znancem, da nas je zapustila naša ljuba mati, babica in prababica

Katarina Gabriel

p. d. Tišlarjeva mama

ki jo je dne 26. junija 1963 Vsemogočni v 87. letu starosti poklical k sebi.

Drago pokojno bomo spremlili v petek, 28. junija 1963, ob 17. uri od hiše žalosti na domače pokopališče.

Št. Janž v Rožu, 26. junija 1963

V neizmerni žalosti

družine Tišlarjeva, Weissova in Šlemceva
v imenu vseh sorodnikov

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“
v Železni Kapli

Vabilo
na igro

Trije tički

ki jo bo naše društvo uprizorilo v soboto, dne 29. junija 1963, ob 20. uri pri Rastočniku v Lepeni.

Pridite na to zabavno igro, kajti prijetno se boste razvedrili in srčno nasmejali.

Odbor

ODER MLADJE

ponovi v nedeljo, dne 30. junija ob pol treh popoldne v Farni dvorani v Št. Ilju in ob osmih zvečer pri Tišlerju v Št. Janžu napeto kmečko igro

„Mati Tereza“

ki prikazuje trnjevo pot matere kmetice in njeno žrtve za posestvo in sina.

V odmorih igra godbal

Iskreno vabljeni!

Promet s poštami avtobusi v Jugoslaviji

Poštna in telegrafska direkcija za Koroško sporoča, da bodo v prihodnjih dneh začeli s poštanim avtobusnim prometom na naslednjih progah v Jugoslaviji:

Proga Celovec—Ljubljana—Reka—Opatija od 29. junija vsako soboto — povratna vožnja sledečo nedeljo;

proga Celovec—Ljubelj—Ljubljana od 3. julija vsako sredo;

proga Celovec—Maribor—Rogaška Slatina od 6. julija vsako soboto — povratna vožnja sledečo nedeljo;

proga Beljak—Baško jezero—Ljubljana—Reka—Opatija od 17. julija vsako sredo — povratna vožnja sledeči četrtek.

Dobre knjige po nizkih cenah

V prisotnosti številnih predstavnikov javnega življenja je bila prejšnji petek slavnost ob priložnosti dograditve novih velikih delovnih prostorov in upravnega poslopja Eduard Kaiserjeve knjižne založbe — knjižne družbe Alpenland — v Pischeldorfer Stra-ße, občina Trdnja vas (Hörtendorf). Letos jeseni bo že začela obratovati knjigovoznica v novih prostorih.

Založba Kaiser se je iz skromnih začetkov v povojnih letih razvila v zelo pomemben knjižno-založniški zavod v Celovcu. Sedaj zaposluje na svojem sedežu v Trnji vasi okoli 200 delavcev, po večini ženske delovne moči. Dnevno vežejo 6000 knjig. Na slavnosti so povedali, da bodo v novih delovnih prostorih dvignili dnevno proizvodnjo na 15.000 knjig, pozneje pa bodo v eni izmeni vezali nad 30.000 knjig. Značilno je, da je založba Kaiser — knjižna družba Alpenland — prav v Celovcu v prejšnjem letu proizvedla in razprodala okoli dva milijona knjig, velik del knjig je izvozila v inozemstvo. Zanimivo je tudi, da so med bralci posebno zaželjena dela iz svetovne literature, to je avtorjev, ki so prešli že v zgodovino. Veliko zanimanje za knjigo in to predvsem za dobro knjigo dokazuje, da veselje do branja še ni izumrlo.

Samoumevno je, da daje založba mnogo zaposlitve in zaslužka koroškim tiskarnam. Podjetnik Eduard Kaiser je označil namen založbe z geslom: Dobre knjige po nizkih cenah!

Kačji pastir – krilati fosil

Čeprav je kačji pastir starejši kot katera koli druga žuželka, je med ljudstvom pravzaprav zelo slabo poznan ter povezan z najrazličnejšimi pravljicami in »resnicami«, o čemer priča tudi njegovo ime. Edina resnica o njegovi nevarnosti pa je ta, da se ne loti večjega od sebe in v glavnem le žuželk.

Njegova zgodba je zares stara in se pričene pred 240 milijoni let. Žuželke so bile tedaj med prvimi živalmi, ki so se povsem izvile življenju v vodi. Izkopanine pričajo, da je živel v paleozoiku nekaj sto vrst žuželk in nekatere med njimi so se razvile do neverjetnih razsežnosti. Največji pa je bil orjaški kačji pastir, ki ga znanost pozna po imenu meganeuron, roparska žuželka, ki je merila čez krila več kot šestdeset centimetrov.

V naslednjih sedemdeset milijonih let pa se je podnebje občutno spremenilo in v začetku jure so vse žuželke na naši Zemlji postale znatno manjše. Prav iz teh časov so prvi pravi kačji pastirji v izkopaninah.

Od tedaj se je podnebje spreminjalo in doba zadnjih dveh milijonov let je na našem planetu zamenjala skoraj vsa živa bitja z novimi izumi narave. Le redke vrste so se prebile v sedanost in med te trdovratne moramo pristi tudi kačjega pastirja. Čeprav doseže največji kačji pastir današnjih časov le 18 centimetrov razpetine kril, je po obliki in navadah še prav takšen kot njegov davni prednik.

Odgovor na vprašanje, kaj je ohranilo to žival skozi dolga obdobja, je preprost. Za kačjega pastirja je življenje nenehno delo in to delo ga je usposobilo za preživetje.

Kačji pastir je pravi ropar, ki išče le živo hrano in jo ulovi ter celo požre kar med poletom. Samec in samica imata neznanski apetit. V nekaj urah en sam kačji pastir požre več kot sam tehta. Lakota, ki muči to lepo žuželko, je tako strahotna, da se po nekaj urah loti svojega lastnega telesa.

Dvoje velikih sestavljenih oči in troje enostavnih ga usposablja za lov ponoči. Vsako izmed obeh sestavljenih oči sestavlja trideset tisoč vložkov, katerih vsak je pravzaprav popolno oko. Mušje oko ima le sedem tisoč takšnih vložkov! Za razliko od večine žuželk ima kačji pastir še to lastnost, da lahko obrne glavo za 180 stopinj, ne da bi mignil s trupom, kar mu je gotovo v veliko pomoč pri lovu in obrambi.

Zanimivo je, da ni povsem natančno ugotovljeno, kako kačji pastir lovi svoj plen. Očitno se podi skozi zrak z razširjenimi vse-

mi tremi pari nog, ko da je nekakšna leteča košarica, plen obdrži v prednjih nogah in počasi vrti, medtem ko ga s krepko ozobljeno čeljustjo raztrga na drobne kosčke.

Odrasel kačji pastir živi tako rekoč le v zraku. Nekatere vrste ležejo celo jajčeca med poletom. Preprosta štiri krila ga uvrščajo med najboljše letalce. Ta krila utripljejo za žuželko razmeroma počasi — le 1600-krat na minuto — ga pa vendar poganjajo skozi zrak s sto kilometrov na uro.

Najbolj živahen je, kadar sije sonce, že oblak pa ga lahko spravi v slabo voljo. V soncu se zaiskri v nešteti barvah, vendar nima pigmenta, le svetloba se tako lomi v prozornih plasteh njegove trde lupine trupa in v očesni tekočini. Ko pogine, barve brž izginejo.

Kačje pastirice lahko že na hitro ločimo po spolu, ker se samice običajno zadržujejo nad odprto vodo, samci pa gospodarijo nad bregom. Le pri parjenju ta pravila ne veljajo. Samice ležejo jajčeca ali kar v vodo, v zemljo ali pa tudi v kakšno rastlino, kamor najprej s posebnim svedrom zvrtajo luknjo. To so edini trenutki, ko se dva kačja pastirja razumeta med seboj, sicer pa je vselej nevarnost, da postane ta ali oni plen svojega lastnega vrstnika.

Po dveh tednih se iz jajčec razvijejo ličinke, ki si priboriijo pot v življenje v dveh fazah, skozi dva jajčna ovoja. Novo izlegla ličinka je dolga največ pet centimetrov in je pravičasti stroj za lovljenje hrane. Z varovalno barvo obdarjeno bitje misli le na to, kje bo kaj živega za njen nenasitni želodec, orožje pa je zložljiva, močno podaljšana spodnja čeljust, ki ima na svojem koncu par

koničastih zob, s katerimi drži plen. Ličinka miruje vse do trenutka, ko pride nesrečna živalca dovolj blizu, potem pa se kot blisk iztegne njena čeljust, zagradi žrtev in jo zbaše v gobec, lovilna naprava pa se sklopi spet med prednje noge.

Njeno požrešnost najbolj pokaže poskus, da jih damo več v akvarij. Že čez nekaj ur bo ostala le še ena in seveda lačna. Za plavanje uporabljajo ličinke noge, vendar si pri sunkovitih kretnjah pomagajo drugače. Dihajo s škrgami in, ker vsesavajo vodo skozi zadek, jo lahko skozenj tudi sunkovito brizgajo in šinejo pri tem nekaj centimetrov naprej. Malce smešno pa je, da so te roparske živalce najpogostejše žrtve nekih pritlikavih zajedavcev, ki se naselijo na njihovem oprsu.

Ličinka se, lahko bi rekli, postopoma spreminja in doživi okoli deset preobrazb, deset levitev. Zanimivo je, da se ličinke, ki se izležejo na jesen, ne prelevijo v kačjega pastirja v mrazu, marveč jih posebni zavorni mehanizem pusti kot ličinke v vodi do sončne pomladi.

Dvanajst dni pred zadnjo preobrazbo ličinka preneha žreti in postane povsem lenobna. Na dan preobrazbe pa zleze iz vode po stebelcu in čaka na njem, v višini manj kot trideset centimetrov, na veliki dogodek.

Ko mladi kačji pastir zleze iz kože, ki ga je oklepala v ličinko, napoči zanj najnevarnejši del življenja. Ves mehak je, slaboten in ne more še leteti. Če se preobrazba izvrši v prvih nočnih urah, kačji pastir do jutra to krizo že preboli, vendar se ob prvem svitu še zavleče v skrivališče v mehko travo, kjer nepremično ždi, da ne bi vzbudil pozornosti kakšnega ptica ali odraslega vrstnika. V top-

Zgodovina svinčnika

Ni pismenega človeka, ki ne bi v vsakdanjem življenju uporabljal svinčnika. Toda vedno ni bilo tako. V pradavnih časih so pisali s kreda, ogljem ali kakšnim drugim sredstvom.

Zgodovina današnjega svinčnika je kaj zanimiva. Še v petnajstem stoletju ni bil tak kot danes, to je iz lesa in grafita, pač pa je bila navadna barvasta palčica z zašiljenim vrhom in z nekoliko kožne prevleke, ki je ščitila prste, da se pri pisanju ne bi umazali.

Leta 1564 so v Angliji odkrili rudnik grafita — materiala, ki služi kot osnovna surovina za proizvodnjo današnjih svinčnikov, vendar svinčnika takrat kljub temu še niso iznašli. Prvi svinčnik so naredili šele 1795. leta. Izumitelj je Francoz Jack Conte. Iz grafitnega prahu, glin in vode je napravil mehko maso, iz katere je delal majhne palčice, jih osušil in obložil z lesom; tako je nastal prvi svinčnik. Od množine grafita v zmesi pa je odvisna trdota svinčnika.

loti novega dne pa se telo utrdi in zaiskri v barvah, nato pa ga prevzame strahotna lakota po skoraj štirinajst dnevnem postu. Neugodno zatrepčeje njegova prozorna krila in že vzletli v pomladanski zrak, prav tako kot njegovi predniki pred več kot 170 milijoni let.

Neslišni zvoki

Zdi se morda paradokso govoriti o neslišnih zvokih. In vendar obstajajo, vsaj za človeško uho. To so zvoki, ki so izven območja, v katerem človeško uho zaznava zvoke. Poleg najhujšega grmenja je še območje infrazvokov, ki imajo 10,5 ali še manj hertzov. Napravili so poskuse celo s stotinkami hertza.

Ko poslušamo bobnenje najtežjega zvoka, ki ga lahko dajo orgle, lahko hkerati tudi telesno čutimo vibracije 25 hertzov. Tudi neslišni zvok 10 hertzov, katerega dovolj močan izvor je v bližini, naše telo čuti: deseterat v presledku po eno sekundo nas bolj ali manj močno strese, odvisno pač od moči zvoka.

Zvok 1/200 hertza »biološko ni več zaznaven, samo posebni aparati ga lahko zabeležijo. Takšne vibracije lahko povzročijo potresi. Veliki motorji povzročajo nevarne infrazvočne tresljaje, ki se prenašajo na sosednje stavbe in zemljišča. Ti imajo en hertz.

Na drugi strani imamo območje ultrazvokov z več kot 20.000 hertzi. Ti so zelo pomembni v kemiji, medicini in tehniki. Omogočajo merjenje globine oceanov, s tem, da ugotavljajo čas, ki ga porabi zvok, da se odbije od dna in se vrne. Netopirji letajo ponoči na način, k je podoben akustičnemu sondiranju: neslišno oddajajo ultrazvočno črkanje, ki se odbija od ovir in ga žival zaznava te tako ve, da nima proste poti. Akustično sondiranje uporabljajo tudi za odkrivanje napak v materialih, ateri ali, ki se običajno slabo vežejo, mešajo, kot na priliko svinec in aluminij, se pod vplivom ultrazvokov raje vežejo. Laboratorijski poskusi so pokazali, da je s pomočjo ultrazvokov moč uničiti meglo in dim; ti povzročajo zgoščevanje: megla se spremeni v vodne kapljice, dim v saje, ki ne morejo več plavati v zraku. Če mleko izpostavimo ultrazvokom, se lahko v nekaj sekundah pasterizira (stari sistem zahteva 30 do 40 minut): bakterije poginejo pod učinkom izredno naglih vibracij.

Atomska energija v vesolju

Danes že za gotovo lahko trdimo, da je glavni izvor zvezdne energije — atomska energija, ki je v jedrih atomov, a osvobaja se med notranjim spreminjanjem, to je pretvarjanje atoma najlažjega elementa vodika v atome helija. Znanstvenik Bete je ugotovil, na kakšen način in pri kakšnih pogojih pride do spreminjanja vodika v helij: Če bi se ta proces lahko vsaj v grobem primerjal z izgorevanjem, bi se lahko reklo, da je sredi vesolja in zvezd peč, v kateri služi vodik kot gorivo, ki izgoreva in se s tem njegova količina zmanjšuje, sprošča pa se helij, ki predstavlja pepel.

Kot rezultat tega procesa se osvobajajo atomska energija, ki je glavni izvor svetlobe in toplote Sonca in zvezd.

Te ogromne količine notranje atomske energije pa sprošča na eni strani silna temperatura, ki vlada v notranjosti Sonca in zvezd, na drugi strani pa ogromni pritisk. Razpad atomov je popoln, razpadajo torej tudi jedra in od tod take silne količine atomske energije. V sončni notranjosti se vsako minuto, vsako sekundo dogajajo ogromne eksplozije. Te so podobne eksplozijam v atomski bombi.

antičnega mladeniča. Tako ga je prekrstila že ponoči in s tem ustregla svoji potrebi, da vsakogar imenuje s svojim posebnim imenom in v zvezi s trenutnim odnosom do njega.

Togo in slovesno je stopala Ana Marija po gorski cesti, kakor bi se vzpenjala na slovesno in tragično višino.

Vzporedno z njo, po notranjem robu ceste je šla molčča in preplašena hči Agata. Nasprotno od prenapele matere dekletce ni čutila, da se veličastno dviga, temveč, da klavirno stopa v nižavo. Tudi njo so dušile zadržane solze, samo iz povsem drugih vzrokov. Bila je edina, ki je iskreno obžalovala, da gre iz Travnika, kjer mora pustiti tihoto in svobodo vrta in mostovža pa oditi na veliki in neprijazni Dunaj, kjer ni miru, neba in razgledov, kjer iz hiš že pred vrati veje otožna zatohlost, od katere jo zaboli srce. Na Dunaj, kjer ji bo mali (še v spanju se je sramuje), vsak trenutek pred očmi.

Toda Ana Marija ni opazila, da ima hčerka oči polne solz. Pozabila je celo njeno prisotnost in samo šepetala besne, pretrgane besede, divja na moža, ki se toliko obira in »prilizuje tistemu ledeniku in nečloveku«, namesto da bi mu mrzlo obrnil hrbet, kakor je storila ona. Med šepetanjem je čutila, kako ji sapa dviga lahno in dolgo zeleno tančico, pripeto zadaj na popotnem klobuku, kako jo zateguje in frfota z njo. To se ji je zdelo lepo in ganljivo; naglo je spremenilo in povzdignilo njeno razpoloženje, jo povišalo v lastnih očeh, da so ji vse posameznosti njenega dosedanjega življenja plahnele in se je počutila kot vzvišena žrtev, ki pred zamaknjenimi pogledi ljudi stopa po poti odpovedi.

Samo to in toliko bo imel od nje ta neobčutni, polarni človek! Samo njeno zabrisano postavo na obnebu in poslednji oholi pozdrav njene tančice, ki se neizprosno izgublja in odhaja!

ZANIMIVOSTI

● V Turkmenski SSR so potresli precej pogosta zaveda in zato so se gradbeniki že pred leti lotili čisto posebnega problema, gradnje hiše, ki bi bila odporna proti premikom zemeljske površine. Tako je nastala hiša na vzmeteh, ki se na zunanjo čisto nič ne razlikuje od običajnih hiš, ima pa, po zagotovilih gradbenikov, to dobro lastnost, da vzdrži 36 ur zibanja na svoji vzmetni osnovi — normalni potresi trajajo le po nekaj sekund. Na tej hiši ne popokajo zidovi in tudi vse instalacije ostanejo neopozorjene tudi ob najhujših potresih, ker imajo vsi vodi in cevododi gibljive priključke. Mogoče govori proti novi hiši le za 25 odstotkov zvišana cena v primerjavi z običajno hišo, vendar bi se lahko ti stroški v sanjski gradnji precej zmanjšali.

Ivo Andrić

63

Travniška kronika



Ko je bilo pospravljanje končano, je postalo očitno, da ni nobena reč na svojem mestu, da nihče ne ve, kje je kaj spravljeno, ne kako je zavito. Ko bi morali oditi na pot, ni bilo konj, ki jih je konzulu obljubil travniški muteselim. Ana Marija je padala iz besnosti v potrtost. Rotta je tekal, vpil in grozil. Ko so tretji dan nazadnje le zbrali potrebne konje, se je pokazalo, da je precej zabojev prevelikih in jih je treba razložiti. Tudi to bi nekako uredili, ko ne bi Ana Marija ukazovala in pomagala. Tako pa se je pohištvo uničevalo in kvarilo še prej, preden je šlo na pot. Okrog konzulata pa je taborila pravcata karavana konj in fovernikov.

Nazadnje je bilo vendar vse naloženo in odposlano. Naslednji dan je odšla tudi družina von Mitterer. S stisnjenimi usti in suhimi, zlobnimi očmi se je Ana Marija žaljivo hladno poslovila od podpolkovnika pred zapuščenim konzulatom, na dvorišču, polnem slame, polomljenih desk in konjskih fig. S hčerko se je odpeljala naprej. Za njima sta na konjih odjezdila von Mitterer in von Paulić.

Od francoskega konzulata pa do prvega razpota je spremil von Mittererja Daville z Davnom in kavazom.

Tam sta se konzula poslovila, prej togo in narejeno kakor pa hladno in nepristržno; prav tako, kot sta se prvič pozdravila tisti jesenski dan pred več kot tremi leti in kakor sta živela in se shajala ves ta čas.

Na razpotju je Daville še videl katoliške ženske in otroke, ki so z obeh strani stopale h ginjenemu konzulu, mu poljubljale roke ali nežno božale treme, in pravcate množice, ki so čakale ob cesti, da pridejo na vrsto.

S to podobo zadnjega konzulovega zmagoslavja v očeh se je Daville vrnil domov. Tudi sam je bil nekako ginjen, ne zaradi von Mittererjevega odhoda, temveč spričo misli o svoji usodi in spominov, ki so ga prevzeli. Sam odhod tega človeka se mu je zdel skoraj olajšanje. Ne zato, ker se je rešil nevarnega nasprotnika, kajti po vsem, kar je bilo slišati, je novi konzul močnejši in razumnejši kakor von Mitterer, temveč zato, ker mu je žoltolični polkovnik utrjenih oči in bridkostnega pogleda postal sčasoma poosebljenje njune skupne, nikomur priznane bede v tem divjem okolju. Naj za njim pride kar koli, Daville je bil le bolj vesel, da se je od tega težkega človeka poslovil, kakor da bi se moral z njim še sestajati in pozdravljati.

Opoldne, na prvem počivališču ob Lašvi, se je von Paulić poslovil od svojega prednika. Ana Marija ga je kaznovala; ni mu dala priložnosti, da jo še enkrat pozdravi. Pustila je prazen voz, naj rine navkreber, sama je pa šla peš po zelenem robu ceste. Ni se hotela ozreti v dolino, kjer sta se ob vodi poslavljala konzula. Solzna žalost, ki na pade tud bolj zdrave ženske, ko zapuščajo kraj, kjer so preživele nekaj let življenja, pa naj je bilo dobro ali slabo, je zdaj stisnila tudi Ana Marijo. Komaj zadržani jok ji je davil grlo in krivil usta. Še huje kot to pa jo je trla misel na tega lepega podpolkovnika, ki ga ni več imenovala Antinous, temveč ledenik, ker je spoznala, da je še bolj hladen kot marmorna soha lepega

Okno v svet:

Simodolci — evropska goveja pasma

V času XXX. mednarodnega kmetijskega velesejma v Novem Sadu je bil 17. maja v Beogradu kongres združenja rejcev simodolskega goveda. Kot predstavnik Rejske zveze simodolskega goveda v Riedu na Zgornjem Avstrijskem se je kongresa udeležil ing. dr. Otto Föger. Kongres je bil letos posvečen zlasti problemom rejskih združenj vzhodnoevropskih dežel, od katerih so bile na njem z delegacijami zastopane Sovjetska zveza, Madžarska, Bolgarija in Češkoslovaška. Poleg ustanovnih članic Evropskega združenja rejcev simodolskega goveda Francije, Švice, Nemčije in Avstrije sta se kongresa udeležili tudi Italija ter Jugoslavija kot gostitelji. Na tem posvetovanju o aktualnih evropskih govedorejskih problemih je torej sodelovalo 10 držav.

Poročila delegacij so pokazala neverjeten obseg razširjenosti simodolskega goveda v Evropi. Samo Sovjetska zveza poseduje 11 milijonov goved simodolske pasme, kar odgovarja 31% skupnega števila goveje živine v Sovjetski zvezi. Pa tudi po drugih deželah se simodolci iz leta v leto naglo širijo. Povsod v Evropi namreč kmetovalci in njihove organizacije spoznavajo, da je simodolsko govedo idealen tip gospodarskega goveda in da so v njem odlično kombinirane lastnosti za prvo vrstno molznost in zaželjeno mesnost. V Beogradu zbrani predstavniki simodolskih rejskih združenj širom Evrope so soglasno ugotovili, da so med vsemi višinskimi pasmami goved edino simodolci dosegli evropski format in da se simodolci tudi edini po mleku in mesu lahko pomerijo z evropskimi nižinskimi pasmami. Posebno vidno je to potrdil letošnji velesejem v Novem Sadu, kjer so poleg črnopisanega goveda in Jerseyk najbolj dopadli simodolci. Potomci bikov, ki izvirajo iz avstrijske reje simodolcev, se odlično držijo. Posebno potomci bikov Rivale 46.500, Polster 40.800, Brutto 44.000, Kristall 39.000 in Parcifall 43.000 so presenetili z odlično kvaliteto.

Jugoslavija stremi, da bi čimprej zaključila svojo pasemsko preusmeritev. V ta namen ima na kmetijskem posestvu Karadjordjevo v bližini Novega Sada zbrane najboljše krave simodolke iz vse države, da tam služijo predvsem za vzrejo plemenskih bikov. Vse te krave so izrazite predstavnice kombinacije mleka z mesom. Izkazujejo visoko molznost in močne mesne partije. Po svoji molznosti in mesnosti predstavljajo prepričljiv primer velikega napredka te pasme v Jugoslaviji.

Beograjski mednarodni kongres Evropskega združenja rejcev simodolskega goveda je potekal v znamenju usklajanja prizadevanj vseh članic združenja na nadaljnjo uspešno razvojno pot te pasme tako na področju mleka in mesa kot v naraščanju njenega števila. Vsi udeleženci tega mednarodno pomembnega živinorejskega kongresa so imeli občutek, da

Aktualno vprašanje:

Ne le beljakovin, temveč tudi škrobnih enot mora biti v krmi dovolj

V staromodnem kmetovanju, ki gnojenju travnikov ni posvečalo skoraj nobene skrbi, ki je dajalo deteljam v zimski krmi zelo malo veljave, ki leguminozne krmne mešanice takorekoč ni poznalo in kjer so sušili seno samo na tleh, je goveja, pa tudi prašičja krma vsebovala premalo beljakovin. Zato je bila dolga leta parola „več beljakovin“ a in o vsakega kmetijskega in živinorejskega predavanja ali članka. Moderni kmet, ki travnike izdatno gnoji, ki seje na beljakovinah bogate leguminozne krmne mešanice, ki seno suši na sušilih ali s prezračevanjem na skednju in ki travo in razne krmne mešanice tudi že silira, pa stoji vedno spet pred vprašanjem: ali je v krmi dovolj škrobnih enot!

Moderno kmetijstvo in moderna živalska proizvodnja, ki temeljita na načelu maksimalne proizvodnje in ohranitve beljakovin v domačih krmnih rastlinah, sta v rentabilnem krmljenju in gospodarjenju v živalski proizvodnji pomaknila vprašanje pravilnega razmerja med beljakovinskimi in škrobnimi enotami v ospredje kmetovega zanimanja. Vsak kolikor toliko šolan kmet ve, da morajo biti v krmi za dobre molznice in hitrorastno mlado živino beljakovine do škrobnih enot v razmerju 1:6. To razmerje je enako važno, kot je važna redna nasičenost živali. Vsak intenzivni proizvajalec klavnih prašičev pa tudi ve, da mora prašič v drugi polovici pitovne dobe (od 60 do 90 kg teže) dobiti v krmi dnevno 200 do 230 škrobnih enot. Le malo je modernih rejcev mlade živine, ki ne bi vedeli, da pri vzreji telet niso le potrebne beljakovine mleka, temveč tudi maščobe v njem.

Vsakdo, ki o teh osnovnih zakonitostih živalske proizvodnje še ni na jasnem, pa naj si zapomni to-le:

Pravilno razmerje med beljakovinami in škrobnimi enotami je bistvenega pomena tako za dobro molznost in hitro priraščanje mesa na domačih živalih kot za rentabilnost živalske proizvodnje sploh. Beljakovine v krmi niso le razmeroma drago proizvodnjo mesa ali mleka za izpopolnitev primanjkljaja energije za delo svojega organizma. Posledica krmljenja s krmo, kjer beljakovine niso v določenem razmerju s škrobnimi enotami, je potem ta, da živali kljub vsem beljakovinom krnijo v rasti in

pripadajo veliki, močni in enotni družini, ki bo na nadaljnji razvojni poti evropske govedoreje kmalu pripomogla simodolskemu govedu ne le do novega evropskega, marveč tudi svetovnega slovesa. Ogromno število bikov in krav, ki so pri tej pasmi širom Evrope na razpolago za selekcijo in dobra mednarodna povezanost rejskih organizacij v doseganju skupnega cilja pa so najboljše jamstvo za to.

niso v stanju ustvarjati pričakovanih količin mleka ali mesa. Živalska proizvodnja se s tem podraži in postane često nerentabilna.

Kolikega pomena je v praksi usoglašanje razmerja beljakovin do škrobnih enot v krmi, spoznamo po tem, da velika kmetijska posestva z intenzivno živalsko proizvodnjo že nekaj časa s kemičnimi analizami stalno ugotavljajo in preverjajo, koliko vsebuje krma in njene mešanice beljakovin, koliko pa škrobnih enot. V drobni kmečki proizvodnji, ki mora biti tudi intenzivna, če hoče ostati na trgu konkurenčna, pa je spričo prej povedanega potrebno, da pri goveji živini vsaj „čez palec“ po tabelah o krmni vrednosti in o potrebi beljakovin in škrobnih enot s strani živali preverjamo, koliko dobijo krave in doraščajoča ali pitovna živina beljakovin in koliko

Slovenska kmečka zveza obvešča:**Cene na trgu s klavno živino naraščajo**

V juniju so pričele na trgu za klavno živino, prašiče in teleta cene po vsej državi naraščati. Naraščanje cen povzroča tako sezonsko upadanje ponudbe kot povečano povpraševanje, ki ga je sprožil pričetek turistične sezone.

Kakor smo poročali, so se cene klavne živine pred binkošti vrtele med 11 in 12 šil. za vole in bike, 10 do 11 šil. za telice in 7 do 8 šil. za klavne krave. Klavni prašiči so šli takrat po 12 do 13 šil., klavna teleta pa po 14 do 16 šil. Sredi junija so na Koroškem plačevali vole in bike po 11,50 do 13 šil., telice po 11,5 in krave po 8 do 10 šil. Klavni prašiči so se medtem podražili na 13 do 14 šil., klavna teleta pa na 16 do 18 šil. za kilogram žive teže.

Povsod v deželi in državi povpraševanje za klavno živino še narašča, ponudba pa komaj krije potrebe v deželi. Koroško kmetijstvo je prišlo v položaj, ko s svojo proizvodnjo ni več v stanju kriti povpraševanja po klavni živini s strani italijanskih kupcev, ko je Italija uvoz klavne živine liberalizirala in ko bi tja lahko izvozili živine, kolikor bi je lahko imeli.

ravno tako lep, pošten, hladen in tog, kakor je bil prišel. Daville je pa stal enako osamljen in koprneč po iskrenem pomenu kakor prej. Od razpravljanja s podpolkovnikom mu nič ni ostalo ne v čustvih ne v duši, še barve njegovega glasu se ni mogel spomniti. Novi konzul je govoril tako, da sogovornik ni mogel ničesar zvedeti o njem ali kar koli povedati o sebi. Vse, kar je bilo iskreno, zaupno in osebno, se je od podpolkovnika odbijalo kakor od stene. Tako je Daville moral pokopati vsako upanje, da bi s tem hladnim ljubiteljem književnosti lahko govoril o svojem pesniškem delu.

Ob veselem dogodku na francoskem dvoru je Daville za krst rimskega kralja napisal posebno pesem in jo poslal svojemu ministru s prošnjo, naj jo izroči na najvišje mesto. Pesem je začela z besedami:

Salut, fils du printemps et du dieu de la Guerre!

Govorila je o upanju v mir in o blagru za vse narode v Evropi; omenjala je tudi skromne delavce na tem področju „v teh divjih in žalostnih krajih“.

Daville je med nekim obiskom prebral svojo pesem von Pauliču, toda brez uspeha. Podpolkovnik ni hotel razumeti namiga na njuno sodelovanje v Bosni, in črnil ni niti besede o pesmi in njenem predmetu. Najhuje je pa bilo, da je ostal tako vljuden in ljubezniv, kakor je bil vedno in v vsaki stvari. Daville je bil razočaran in nejevoljen, ni pa mogel pokazati užaljenosti.

20

Ti časi po dunajskem miru (1810 in 1811), ki smo jih imenovali mirna leta, so bili za Davilla dejansko doba napornega dela.

* Pozdravljen sin pomladi in boga vojske.

škrobnih enot ter kakšno je razmerje med njimi;

■ da v vzreji mladih telet ostanemo vsaj do časa, ko pričnejo zobati močna krmila in seno, pri napajanju s polnim in ne s posnetim mlekom;

■ da pri pitanju klavnih prašičev pripravimo za drugo polovico pitanja s pomočjo koruze in krmne pšenice tako mešanico, da bo v njenem dnevnem obroku 200 do 230 dkg škrobnih enot.

Kako visoka sme biti pašna trava?

Na to vprašanje odgovarja molzni učitelj Avgust Pölzl v eni zadnjih števil strokovne revije »Der fortschrittliche Landwirt«. V svojem odgovoru trdi, da je idealna višina pašne trave za molznice 12 do 15 cm. Ta višina je poleg gostote in sestava pašniške ruše potrebna, da krava — olikano povedano — na dan lahko konzumira 60 do 70 kg trave, ki jo v povprečju potrebuje za proizvodnjo 15 do 20 litrov mleka. Krava se namreč vsakokrat — zjutraj in zvečer — le kakšni dve uri lahko intenzivno pase. Kolikor pospravi krme v tem času, toliko producira mleka, če je tudi drugače razmerje med beljakovinami in škrobnimi enotami v redu.

Nižja pašna trava pašo molznic ravno tako ovira kot previsoka trava, nadaljuje molzni učitelj Pölzl. Pri visoki travi more krava odgrizniti le vrhnje redkejšje bilke, zakar potrebuje mnogo več energije kot pri travi, katera šope lahko odgrizne pri tleh. Posledica je, da se krava pri paši na visoki travi nagleje utruja in se zaradi tega neha pasti prej, preden je docela sita.

Iz te trditve, ki jo molzni učitelj Pölzl zelo logično utemeljuje, v naši praksi lahko zaključujemo:

■ 12 do 15 cm visoko pašno travo je mogoče imeti le na pašnikih za čredenje ali na čredinkah. Čim več ima pašnik čredink, tem lažje bomo zadostili tej osnovni zahtevi naših molznic glede nasičenja na paši.

■ Travo na pašnikih, ki je višja od 20 cm, je bolje pokositi in posušiti ali silirati.

■ Kadar je na pašnikih trava manjša od 12 centimetrov, je treba dobre molznice dodatno krmiti z beljakovinskimi krmnimi mešanicami. Drugače krave ne bodo mogle razviti in držati prilaščene molznosti.

Ob koncu le še to: Vsak travnik ni dober za pašnik. Če hočemo v goveji živalski proizvodnji s pašo živine imeti rentabilno proizvodnjo mleka in mesa, potem moramo imeti predvsem intenzivne pašnike. Pašniki, kakor jih poznamo iz preteklosti, so nerentabilni, ker je njihova ruša redka, trave pa slabo redilne in neokusne. V takih primerih ne preostaja drugega, kakor da potrebam molznic po letni krmi zadostimo z lucerno, aleksandrino in leguminoznimi mešanicami.

Prenehale so vojne, vidne krize in očitni spopadi, zato je pa bil konzulat obložen s trgovskimi posli, z zbiranjem podatkov, sestavljanjem poročil, oddajanjem potrdil o izvoru blaga in priporočil za francoske oblasti v Splitu ali za carinarnico v Kostajnici. »Trgovina je mahnila skozi Bosno« kot so rekli ljudje ali kakor je Napoleon omenil nekje: »Časi diplomatov so mimo, sedaj je prišla doba konzulov“.

Že pred tremi leti je Daville pošiljal načrte, kako naj bi se razvila trgovina med Turčijo, Francijo in deželami, ki so pod njeno oblastjo. Goreče je priporočal, naj Francija uredi svojo stalno poštno službo skozi turške dežele, da ne bo odvisna od avstrijske pošte, turškega nereda in samovolje. Vsi ti predlogi so običajni nekje v pozabljenih pariških arhivih. Sedaj po dunajskem miru je bilo očitno, da Napoleon sam zelo želi, da se stvar čimprej uresniči v mnogo večjem obsegu in s širšim pomenom, kakor bi si upal kdajkoli predlagati travniški konzul.

Napoleonov kontinentalni sistem je zahteval velike spremembe v omrežju prometnih potov in trgovinskih smeri na evropski celini. Ustanovitev ilirskih pokrajin s središčem v Ljubljani naj bi po Napoleonovi zamisli služila izključno temu cilju. Zaradi angleške zapore so stara pota po Sredozemskem morju, po katerih je Francija dobivala surovine, posebno bombaž iz Levanta, postala težka in nevarna. Trgovino je bilo treba preusmeriti na celinsko pot in Ilirija naj bi služila kot zveza med turškimi deželami in Francijo. Pot od Carigrada do Dunaja po Donavi in pot od Soluna skozi Bosno do Trsta po kopnem je bila znana že od pomnenja. Trgovina med avstrijskimi deželami z Levantom jih je že od nekdaj uporabljala. Sedaj je bilo treba omrežje razširiti in prilagoditi potrebam Napoleonove Francije.

(Se nadaljuje)

S temi mislimi se je vzpenjala po robu brega in korakala, kakor bi hodila po prostornem, globokem odru.

Spodaj iz doline pa je samo njen mož zagledal zeleno tančico na hribu in ji poslal zaskrbljene poglede, medtem ko »ledenik« ni videl pod milim nebom ničesar in se je poslavljaval od von Mittererja kar najlepše in najvljudneje.

Toda čustvena in lahko vnetljiva Ana Marija ni bila edina, ki jo je osebnost novega konzula očarala in razočarala.

Že ko je von Paulič v družbi polkovnika prvič obiskal Davilla, je ta spregledal, da ima opraviti z drugačnim človekom, kakor je bil von Mitterer. O konzularnih poslih se je novi konzul izražal jasno in sproščeno. Z njim je bilo mogoče govoriti tudi o drugih stvareh, posebno o klasični književnosti.

Pri nadaljnjih obiskih, ki sta jih izmenjala, je Daville lahko spoznal, kako obsežno in globoko je podpolkovnikovo poznanje tekstov in komentarjev. Von Paulič je pregledal Delillove prevode Vergila v francoščino, ki mu jih je poslal Daville, jasno in resno razložil svoje mnenje, dokazujoč, da je samo prevod v izvirnem metru pravi prevod. Zato je pri Delillu obsodil neprimerno uporabo in zlorabo rime. Daville je branil svojega malika Delilla, srečen, da se ob teh stvareh lahko s kom pomenjuje.

Toda prvo Davillovo veselje zaradi prihoda tega izobraženega knjižnega človeka je hitro usahnilo. Kmalu je spregledal, da po razgovoru z učenim podpolkovnikom ne ostane prav nič od tistega zadovoljstva, ki ga izmenjava misli z zlahtnim sogovornikom navadno pusti v človeku. Razpravljanje z njim je bilo pravzaprav izmenjava podatkov, vedno natančnih, zanimivih in številnih, o vsem mogočem, toda ne izmenjava misli in vtisov. Vse je bilo neosebno, mrzlo in posplošeno. Od pogovora je odšel podpolkovnik s svojo bogato in dragoceno zbirko znanja

za oddih in razvedrilo

Slonela je ob oknu. Roko je imela rahlo sklonjeno čez rob okna in veriga, ki ji je visela na zapestju čez rob okna, je naredila njeno roko še tanjšo, nežnejšo, kot je bila. Vprašala ga je: »Prosim, katera postaja je to?«

Sprva ni vedel, kaj bi rekel, ker se mu je zdelo, da je vprašanje malo neumno. Lahko bi prečitala ime postaje nad peronom. Potem ji je le povedal.

Rahlo se je nasmehnila: »Kako neumno, lahko bi sama prečitala.« Zdaj se mu je zdelo, da je bilo vprašanje v redu.

»Mora biti lepo mesto?«

»Da, je. In vi potujete?«

»Da. Večkrat potujem s tem vlakom. Želja bi enkrat ostati dan, dva v mestu in si ga ogledati.«

»Kdaj, lahko bi vam ga razkazal.«

»Ne vem kdaj. Nikoli ne vem, kdaj potujem. Lahko čez štirinajst dni, lahko čez mesec, lahko tudi čez leto.«

»Prišel bom pogledat kdaj pa kdaj na postajo k vlakom.«

»To bi bilo lepo.« Nasmehnila se je.

Vlak se je premaknil.

Zaklical ji je: »Pa na svidenje. Kako vam je ime?«

»Marija,« je rekla in se še enkrat nasmehnila.

Pomahal ji je.

Njena roka se je odmaknila od roba okna in dvignila v pozdrav. Veriga ji je spolzela skoraj do komolca. Nekaj mu je zaklicala, toda ni slišal, ker je bila že predaleč.

Šel je domov. Doma je legel v posteljo in razmišljal o dekletu. Šele zdaj se mu je zazdelo, da je dekle posrečeno. Imela je male nežne roke, debele ustnice in snop dolgih rdečih las, ki ji je padal na desno ramo. Nohte je imela manikirane s srebrnim roza lakom. Imela je črno jopico. Tudi debele srebrne uhanke je imela. Da, res.

Potem ni več razmišljal o njej. Tudi drugi

pa se je premislil, ker mu je rekla, da bo gledala skozi okno.

V sebi je čutil prijetno napetost. Zazdelo se mu je, da sloni v prvem vozu, toda ko je prišel bliže, je videl, da se je zmotil.

Ko je vlak odpeljal, je še dolgo stal na peronu in gledal za njim. Šel je domov in prvič občutil, da ima dekle rad. Prvič si je zaželel, da bi jo poljuboval, da bi stisnil drobno roko, da bi reklo: »Auva, to boli,« da bi razkuštral dolge rdeče lase.

Videl jo je le do pasu, ko je slonela ob oknu. Razmišljal je o njenih nogah. Bil je prepričan, da ima sloke lepe noge v sivih čevljkah s tenko peto.

Teden dni je sanjaril doma o dekletu, preden se je spet odločil, da bo spet šel pogledat k vlakom 357.

To je bilo drugi. Padal je dež. Hodil je ob vlak, zavil v deženi plašč. Namenoma ni vzel dežnika, ker se je bal, da bi ga morda pod dežnikom ne opazila. Šel je dvakrat ob vlak od lokomotive do jedilnega voza in nazaj. Nje ni bilo. Skozi okna so zrl vanj neznani ljudje in se dolgočasili ob postaji, dežju in postanku na neznani postaji. Vedel je, da je ni, pa je vendar čakal pri poštnem vozu, dokler ni vlak odpeljal. Potem so se mu še enkrat pred očmi zvrstili uokvirjeni obrazi ljudi kot slaba diletantska razstava potretov. Bil je žalosten, ker je bil dež in ker je bil pred prihodom vlaka skoraj prepričan, da bo prišla.

Od tistega dne je hodil vsak četrtek na postajo. Zato ker jo je srečal v četrtek.

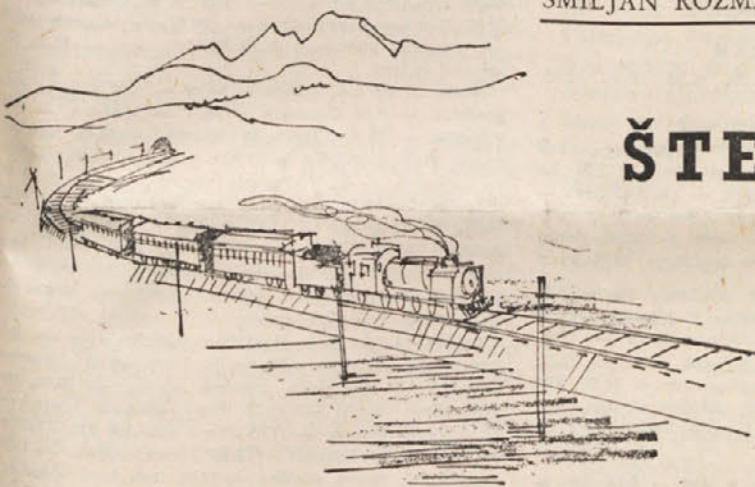
Ščasoma je spoznal vse vlakovodje, ki so spremljali vlak 357. Spoznal je večino strojevodij in kurjačev in sprevodnikov vlaka 357.

Z vsakim dnem je bolj občutil, da postaja vlak njegov, da se tudi on zmeraj bolj navezuje na vlak, na postajo, na ljudi na postaji in na tračnice, ki se vlečejo skozi mesto in izgubljajo med njegovimi hišami.

Ves teden je mislil le na četrtek, ko bo šel na postajo k vlakom. Ves teden je mislil na

SMILJAN ROZMANN:

VLAK ŠTEVILKA 357



dan ne. Šele tretji dan, ko je srečal na ulici rdečelasko, se je spomnil nanjo. Takrat je rekel tiho: Res moram iti na postajo k vlakom 357. Bilo bi zabavno, če bi jo spet srečal.

Spomnil se je, da je imelo dekle lep dolg vrat in na jopici veliko srebrno broško, ki se je čudovito prilegala verigi na zapestju.

Potem je na dekle spet pozabil. Spomnil se je nanjo šele, ko je bil na izletu z ono, ki mu je nekoč ugajala. Nenadoma je začel to dekle primerjati z Marijo iz vlaka 357. Zazdelo se mu je, da mu Zora ni prav nič več všeč in začudil se je, da mu je bila sploh kdaj všeč. Komaj je čakal, da se je od nje poslovil. Na poti domov je sklenil, da bo šel drugi dan k vlakom 357.

To je bilo prvič. Hodil je od voza do voza in zrl v okna. Bila je vročina, potil se je, ker je bil v suknjiču in kravati, čeprav je le redko hodil poleti tako oblečen. V petem vozu so bila okna zakrita. Hotel je stopiti v voz,

to, kako bo, ko jo bo zagledal, kako bo oblečena, kaj mu bo rekla, kaj ji bo rekel, kam jo bo peljal. Izbral je tudi že lokale, jedila in pijače.

Poznal je tudi že prometnika, dežurnega železničarja pri vratih postaje in debelo žensko v bifeju na peronu, kjer je zmeraj pred vlakom popil slivovko, pelinkovec ali konjak.

Pozimi nekoč je padal sneg. Vlak je imel zamudo. Pil je v bifeju čaj z rumom, potem je pil sam rum, ker je bil mrz. Vsak čas je hodil v pisarno in vpraševal prometnika: »Kdaj bo prišel vlak?«

Prometnik mu je zmeraj odgovoril: »Vsak čas bo tu,« toda zamuda se je zavlekla na uro, ko je bil že mrak. Takrat je prisopihal vlak. Snežilo je in nikogar ni bilo na oknu. Vedel je, da je ni, ker če bi bila, bi kljub snegu in mrazu gledala skozi okno. Tako je rekla. Hodil je ob vlak in rekel delavcu, ki je tolkel s kladivom po kolesih: »Dober dan,« in delavec mu je rekel: »Dober večer,« in potem je prišel do jedilnega voza. Odločil se je, da bo pogledal po vlakom. Hodil je skozi hodnike, pogledal v vsak oddelek in zmeraj, preden je zaprl vrata, je rekel: »Oprostite.« Ljudje so mu odgovorili: »Nič, nič,« in ga začudeno gledali, ker je bil ves v snegu. Prišel je do poštnega voza ter izstopil iz vlaka. Vlakovodja, ki je vedel, zakaj hodi vsak četrtek k vlakom, ga je vprašal: »Je ni?«

»Ne, ni je,« je rekel in gledal v sopihajočo lokomotivo. Ugotovil je, da je lokomotiva 37-249. To je ugotovil, kar tako, ne da bi na karkoli pomislil. Potem je gledal v premikajoče se rumene kvadrate in sprevodnika, ki ga je na vratih zadnjega voza pozdravil in potem je gledal v rdečo luč, dokler ni utonila z drdranjem vlaka v snegu in noči. Šel je k bifeju, popil velik rum in sklenil, da bo hodil na postajo dvakrat na teden.

Ko je bil na postaji, je čutil dekle bliže. Včasih se mu je zdelo, da jo vidi, naslonjeno na okno vlaka. Čeprav je vedel, da se je zmotil, je bil zadovoljen, ker je ob takih trenutkih vedno znova doživel prijeten radosten občutek, da je ona.

Vedel je, da ji je ime Marija, da ima rdeče

Smola pa taka

»O. K., šef. Vem, kdaj izgubim igro,« se je vdal ponarejevalec Ede. »Priznam torej, da sem bankovec sam izdelal. Ampak bila je prekleta smola, da ste me spet zasačili.«

»Zelo pametno,« je odvrnil inšpektor Sanger. »Navsezadnje sva stara znanca in zakaj bi si človek delal po nepotrebnem težko življenje. — Cigareto?«

»Hvala,« je olikano rekel ponarejevalec in vzel ponujeno smotko. »Koliko pa bo nanese tokrat?«

»Težko bi rekel. Ali niste prav petič naš gost?«

»Šestič, šef,« se je zarežal Ede.

»No, potem lahko upava na najboljšo.« Inšpektor Sanger je z enim očesom pomiknil sogovorniku: »Saj vendar ne bova kvarila najinega dolgoletnega poznanstva.«

»Ja, upajva na najboljšo,« je glasno vzdihnil Ede. »Zdaj pa bi rad zvedel še nekaj, preden se umaknem. Le kako ste mi to pot sploh prišli na sled? Počutil sem se popolnoma varno, ker sem delo res dobro opravil. In še vedno sem prepričan, da so to najboljši bankovci, ki so kdaj prišli v obtok.«

»Zares niste slabo opravili,« je radevolje pritrdil inšpektor. »In vendar vas nismo še nikoli tako lahko ujeli kot tokrat.«

»Le kako?« se je čudil ponarejevalec. »Odkrito vam povem, da tega ne razumem. Pogledite, šef, saj sem se kar najbolj potrudil. Natančno sem analiziral papir in si nabavil popolnoma enakega. Priskrbel sem si enake barve, kot jih uporablja državna kovnica. Potem sem fotografiral bankovec za petdeset mark, naredil dvajsetkratno povečavo in potem verno prenesel na ploščo vsak detail posebej. Dobil sem posebej novo stiskalnico. Slednjič je bilo po mojem prepričanju vse tip top. Vsekakor sem bankovec ure in ure pod drobnogledom primerjal z vzorcem in nisem našel niti najmanjše razlike. Enostavno, ne morem si razložiti, kako je mogel kdo ugotoviti, da so moji lepi bankovci ponarejeni.«

»Res ni bilo težko. Rekel sem vam že.« Inšpektor se je rahlo nasmehnil. »Vaše delo je bilo v resnici odlično. Samo — nekaj malega ste prezrli. To je bila vaša smola.«

»Ne mučite me vendar ta ko dolgo!« je silil ponarejevalec.

»Hja,« je menil inšpektor Sanger, »vaš propad je bilo dejstvo, da ste za vzorec uporabili ponarejen bankovec za petdeset mark. Bil je namreč eden iz serije, ki ste jo izdelali pred tremi leti.«

lase in debele ustnice. Prepričan je bil, da ima sloke noge, majhne, ne premajhne, prsi, da zna biti ljubka, da ima temnorjavo, skoraj črne oči, da ga ima rada. Seveda ga ima. Morda tudi ona razmišlja o njem. Morda se je že tolikokrat peljala skozi mesto in ga zaman iskala na postaji.

To je bilo pozimi.

Spomladi je hodil na postajo trikrat na teden. Vzljudil je postajo, ljudi na postaji, bife na postaji in vlak 357.

Prišlo je poletje in on je bil na postaji vsak dan pet minut pred prihodom vlaka. Takrat je poznal že vse uradnike postaje, vlakovodje, debelo žensko in starega natakara, ki je šepal na levo nogo in se režal z na pol neumnim obrazom.

Tudi to je vedel, da bo prišla.

Vsak dan je razmišljal o njej. Ne samo o njej. Razmišljal je tudi o postaji, o lokomotivah, o ljudeh, ki jih je tam srečaval. Poznal jih je, poznal je njihove družine, njihovo življenje, ker so mu dostikrat pripovedovali o sebi, ko so sedeli v restavraciji, ali pa stali pred bifejem in čakali na vlak, ki je imel zamudo.

Nekega dne, ko so se dotikali oblaki streh, jo je zagledal. Slonela je pri tretjem oknu

drugega voza in gledala po peronu. Na drobnem zapestju ji je še vedno nihala veriga. Le jopico je imela drugo, rumeno jopico.

Že je stopil proti vozu, ko je nenadoma obstal. Nenadoma je začutil strah. Ni vedel, kaj bi ji rekel, ni vedel, če ga bo še poznala in zazdelo se mu je, da je nesmiselno, če bi pomislil, da ga ima res rada. Postalo ga je strah, da bi mu morda ne rekla: »Danes se vozim zadnjikrat skozi to mesto,« ali pa »Premislila sem se, ni me več treba čakati. Ne bom si ogledala mesta.« Potem bi več ne imel za kaj hoditi na postajo. Izgubil bi ljudi na postaji, postajo in vlak. Znašel bi se v praznini, o ničemer bi ne mogel razmišljati, za ničesar hrepeneti.

Stala je ob oknu, gledala na uro in kupila sladoled. Lizala je sladoled kot otrok in stiskala debele ustnice kot otrok. Ko se je začel vlak premikati, ga je zagledala. Vzkliknila je in mu pomahala. Nekaj mu je zaklicala. Ni slišal kaj, ker je bila predaleč. Stekel je za vozom in ji mahal in gledal za njo, dokler se ni vlak izgubil za ovinkom.

Drugi dan je čakal pet minut pred prihodom vlaka 357 na postaji, srečen, da ni izgubil nje, ljudi iz postaje, vlaka in bifeja z debelo žensko.

HARRY ROBERTSON:

Dva zrezka

Preden pričnemo zgodbo o dveh zrezkih, moramo poudariti, da je bil Oskar Pascholl mož, ki je nadvse ljubil red. Ne samo zunanji red, sistematično vsakdanjega življenja, temveč tudi notranji! Z drugimi besedami: Pascholl je bil pravičen mož, ki je neizprosno, kadar gre za principe. Samo zato se mu je lahko ondan pripetilo naslednje:

Pascholl sedi v restavraciji. Utujen in lačen.

»Natakar!« pokliče.

»Zrezek!«

»Svinjskega?« vpraša natakar.

Pascholl raztreseno prikima. Šele ko je natakar odšel, se je zavedel, kakšno neumnost je storil. Njegova najljubša jed so vendar telečji zrezki! Nič lepšega si ni mogel zamisliti. Svinjskih zrezkov, posebno če so bili maslni, pa ni prenesel. Če pa ga je vendar jedel, je bil nato dva dni bolan.

Pascholl skoči s svojega stola in teče k natakarju.

»Natakar,« pravi, »ali bi lahko svoje naročilo spremenil?«

»Zelo mi je žal,« je odgovoril natakar, »zrezek je že v ponvi!«

Pascholl gre počasi nazaj k svoji mizi. V vratu že čuti okus po svinjskem mesu in na tihem že sklene, da se ga sploh ne bo dotaknil. Toda že je prišel natakar s krožnikom.

»Telečji zrezek, prosim,« je rekel in postavil krožnik na mizo.

»Ampak jaz sem naročil vendar svinjskega!«

»Mislil sem, da... pomota, oprostite! No, pa gotovo boste jedli tudi telečjega, saj ni mnogo razlike. Zelo rahlo meso je!«

»Rahlo ali ne rahlo!« se razjezi Pascholl in zardi. »Naročil sem svinjski zrezek in... in...«

»Prosim ne razburjajte se,« pravi natakar, »pač pa majhna pomota, nič drugega!«

»Nič drugega!« vzklikne Pascholl. »Majhna pomota, nič drugega? Če bi vi ležali na operacijski mizi in bi vam zdravnik namesto slepiča odrezal želodec, ali bi to bila tudi majhna pomota, drugega nič, ha? Ali če bi kretničar premaknil kretnico na desno namesto na levo in bi prišlo do železniške nesreče? Dvesto mrtvih, med njimi tudi vaša žena? Tudi samo majhna pomota in nič drugega?«

Natakar prebledi.

»Prav,« pravi, »pa vam bom prinesel svinjskega!«

Vzame krožnik in prinese svinjski zrezek, orjaškega in maslnega. Pascholl ga vsega poje.

»Majhna pomota,« godrnja med jedjo, »kakor da bi bila beseda 'pomota' kakšno opravičilo!«

Potem odide domov, leže v posteljo, pokliče zdravnika in je tri dni bolan.

IZREKI

• Življenje je umetnost in zakonsko življenje je najtežji del te umetnosti (Weber)

• Življenje je taka trgovina kjer ni dobička, ki ne bi bil plačan z izgubo

• Taktost je razum srca. (Gutzkow)

• Če hočemo vedeti, kako je treba dobro in pravilno vzgajati otroke, potem vprašajmo tiste, ki jih nimajo. (R. Hugo)

• Vzgajati razum pomeni širiti obzorje svojih želja in potreb. (Lowell)

Izbrani spisi Antona Ingoliča

Anton Ingolič sodi med najbolj brane slovenske pisatelje. Njegova dela prinašajo resnico o trdem življenju preprostega človeka in so pogosto tenkovestne študije družbenih in moralnih razmer. In prav ta resnica o lukarjih, viničarjih, splavarjih, po vojni o borcih in izseljencih, je tista dragocena prvina, ki najbolj priklepa bralčovo pozornost. Ingolič pa šteje tudi med tiste slovenske pisatelje, ki so snovno najširše zajeli življenje in odkrili največ raznovrstnih motivov.

Zato se je mariborska založba Obzorja odločila, da bo v desetih knjigah ponatisnila Ingoličeve najboljše prozne tekste. Redakcija Izbranih spisov, ki jih je pisatelj predelal in izpopolnil, je prevzel Mitja Mejak. Izdaja je preračunana na pet let, tako da izideta vsako leto po dve knjigi. Knjige bodo vezane v celo platno in opremljene po osnutkih akad. slikarja Janeza Vidica. Posamezne knjige bodo izhajale v naslednjem vrstnem redu:

Leto 1963

LUKARJI — Roman o pridelovalcih in prodajalcih čebule s Ptujkega polja. To je mozaik preprostih, a globoko tragičnih usod, zdaj naturalistično grozljiv, zdaj lirčno pretresljiv. Roman je zaradi svoje elementarne umetniške pristnosti dandanašnji ravno tako živ kot nekoč. Še več: kot prepričljiv dokument o nekdanjem boju za zemljo in kruh ima še večjo veljavo. (Ta knjiga je že na trgu.)

MATEVŽ VIŠOČNIK — Roman o življenjski poti obrtnika, mizarja. Mizarjev ozki, s težkim delom pridobljeni, a varljivi svet osebne sreče in blaginje se zruši ob srečanju s trdo zgodovinsko stvarnostjo. V romanu so najlepša tista mesta, ki govorijo o delu in zaverovanosti v poklic. S temi čudovitimi opisi se je pisatelj oddolžil mladosti, ki jo je preživel ob očetu mizarju.

Leto 1964

NA SPLAVIH — Roman o delu in življenju splavarjev. Tudi ta roman ima danes ne samo umetniško, ampak tudi dragoceno dokumentarno vrednost. Splavarstvo, ki je danes že izumrlo, je v Ingoličevem romanu ohranilo svojo podobo. Pisatelj je ta svojevrstni, trdi poklic tudi sam osebno spoznal na daljši vožnji s splavom. Zato je tudi njegova umetniška pripoved izredno slikovita in avtentična.

VINSKI VRH — Roman o predvojnih razmerah v Halozah. Strahotno siromaštvo haloških viničarjev, oblastnost njihovih gospodarjev, največkrat Nemcev, socialni in nacionalni spopad na dotlej umetniško neobdelanih tleh, ta edinstveni motiv je v Ingoliču zorel v vrsti novel, preden je v široki epski podobi zaživel v Vinskem vrhu.

Leto 1965

TAM GORI ZA HRAMOM — Zbirka predvojnih novel. V novelah je pisatelj v krajši, pogosto zelo dramatični obliki umetniško obdelal podobne motive kot v romanih: svet viničarjev, splavarjev, lukarjev, invalidov, predvsem ljudi v moralni in socialni stiski. Ko so novele prvič izšle po vojni v knjigi, jim je kritika priznala visoko umetniško ceno. Prvi izbor bo zdaj izpopolnjen z novimi teksti.

ČLOVEK NA MEJI — Roman o življenju na obmejni kmetiji. Razgibana, dramatična zgodba pripoveduje o življenju na kmetiji, ki jo je meja po prvi (in drugi) vojni prerežala na dvoje. Njeni ljudje se ukvarjajo s tihotapstvom in zabredejo v kočljive moralne situacije.

Leto 1966

KJE STE LAMUTOVI! — Roman o izseljenkih. Tragična epopeja slovenske izseljenke družine, podobna tisočim zgodbam ljudi, ki so svoje zdravje in svojo moč pustili v tujini. S kroniko o Lamutovih je Ingolič odprl novo poglavje v slovenski motiviki, saj doslej izseljenstvo v njej ni našlo ustreznega odmeva.

VRELEC V PLANINI — Zbirka vojnih novel in črtic. Tematika vojne, partizanskega boja in ilegalnega upornišva je v teh zgod-

bah izpopolnjena s svojevrstnim motivom slovenskih izgnancev v Srbiji, s katerimi je bil Ingolič delil med vojno iste usode.

Leto 1967

NEBO NAD DOMAČIJO — Roman o izseljencih-povratnikih. V tem delu nadaljuje pisatelj roman »Kje ste, Lamutovi?« in privede slovenske izseljence nazaj v domovino, ki je novi rodovi sploh ne pozna. V povojnih razmerah doživi povratniki na svojevrsten način nagle spremembe družbe in njena nasprotja.

JESENSKE DISONANCE — Zbirka povojnih novel in črtic. Z njo bodo zaključeni Ingoličevi izbrani spisi. Bralec se bo v teh tekstih srečal s povojnimi usodami slovenskih ljudi: od trpkoga obračuna s preteklostjo do zanosa novih generacij. Tudi tu izpričuje pisatelj posluš za človekovo stisko in motivno iznajdljivost.

Založba Obzorja je za to zbirko razpisala subskripcijo in sprejema prednaročila do konca tega leta. Za prednaročnike bo znašala letna naročnina (torej cena za dve knjigi skupaj) 130 šilingov, v redni prodaji pa bodo knjige znatno dražje. Naročila sprejema tudi

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ V CELOVCU

Zvišane kolkovne pristojbine

Po zveznem zakonu z dne 22. maja 1963 so od 1. junija 1963 dalje kolkovne pristojbine znatno zvišane, to je za okoli 60 odstotkov. Nespremenjene so ostale pristojbine za katastralne opise.

Praktično pomeni to, da je treba sedaj na primer prošnje na urade namesto dosedaj s koleki po 6 šilingov kolkovati s koleki po 10 šilingov, priloge pa namesto dosedaj s koleki po 1,50 šilinga s koleki po 2,50 šilinga.

Stalne pristojbinske mere (kolkovne pristojbine) so od 1. junija zvišane kot sledi: prej 0,20 šil. sedaj 0,30 šil., 0,30 — 0,50, 0,50 — 0,80, 1,50 — 2,50, 3 — 5, 6 — 10, 9 — 14, 15 — 24, 20 — 32, 30 — 50, 60 — 100, 80 — 120, 90 — 145, 150 — 240, 180 — 301, 300 — 480, 400 — 640, 900 — 1440, 1500 — 2400, 2000 — 3200 šilingov.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gosmetergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska založnika in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00. Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 29. 6.: 8.05 Naši hišni vrli — 8.15 Orkestrski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 16.30 „Mali brai“, roman — 15.45 Knjižni količek — 16.00 Iz vseh dolin zveni... — 17.00 Popoldanski koncert — 19.00 Šport — 19.20 Mešano za vas — 20.15 Orkestrski koncert.

Nedelja, 30. 6.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 7.30 Vedno veseli — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Orkestrski koncert — 11.00 Dunajski zajtrk v zelenem — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.00 Šport — 19.45 Godba na pihala — 20.10 Kriminalna igra: Kdo je storilec? — 21.18 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 1. 7.: 8.15 Orkestrski koncert — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Šlo let medicinske fakultete v Gradcu — 20.30 Staroavstrijska slikanica — 21.15 Koroška domovinska kronika.

Torek, 2. 7.: 8.15 Glasba mojstrov — 8.00 Jutranji pozdrav — 14.45 Ljudstvo in domovina — 15.00 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate... — 18.35 Literarna oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 XY ve vse — 20.15 „Javna tajnost“, komedija.

Sreda, 3. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Za letoviščarje — 15.15 Ljudske pesmi in plesi iz Pomorjanske — 15.45 Predstavljam vam — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Dober večer,

RADIO PROGRAM

drugi poslušalci — 20.15 „Intermezzo“, komedija.

Četrtek, 4. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Glasba za godala — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Ljudske pesmi — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.45 Oddaja za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Lovska ura — 21.00 Za filateliste — 21.10 Ljudske pesmi.

Petek, 5. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Komorna glasba — 16.00 Glasba zale — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Obisk pri koroških godbah na pihala — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Biseri lepote — 20.15 Delopust jel — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na polju — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport.

Sobota, 29. 6.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Pajetle, sonce in glasba — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasbeni spomini — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Ritmi in melodije — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Ritmična zabavna glasba — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.35 Pariški ABC — 20.00 Avstrijska Hit-parada — 21.00 Strauss vam igra.

Nedelja, 30. 6.: 7.05 Z glasbo v dan — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Glasba za zabavo — 11.15 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Godalna skupina Wilhelm Dumka — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba iz Predarlške — 16.00 Glasba od blizu in daleč — 18.00 Južni zvoki — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Babyslars.

Ponedeljek, 1. 7.: 8.10 Da, to je moja melodija — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Pajetle, sonce in glasba — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 15.00 Pajetle, sonce in glasba — 16.00 Otroška ura — 16.30 Francoska glasba — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Orkestrski koncert — 20.40 Johannes Brahms: Ljubezenska zgodba o lepi Mageloni in grafu Petru.

Torek, 2. 7.: 8.20 Prosim, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Pajetle, sonce in glasba — 11.00 Ljudska glasba — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Pajetle, sonce in glasba — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 19.30 Mozaik not — 20.00 Dirigira Robert Stolz — 21.00 Znani glasovi.

Sreda, 3. 7.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Pajetle, sonce in glasba — 11.00 Ljudska glasba — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sadobni avstrijski komponisti — 15.00 Pajetle, sonce in glasba — 16.00 Ljudske pesmi — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Lepa pesem — 18.00 Popevke — 19.30 O kurioznih modah in običajih — 20.30 „Dovolite, moje ime je Cox“, kriminalna igra — 21.10 Seine-Donava.

Četrtek, 4. 7.: 8.10 Prosim, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Glasba za godala — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Pajetle, sonce in glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Spomini na dobra leta operale — 21.00 Kontrasti 1963.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 29. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 30. 6.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 1. 7.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporreda. Z zaključne prireditve Drž. realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu z dne 23. 6. 1963 (2. del) — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 2. 7.: 14.15 Poročila, objave, „Iz domačih gajev“, poje moški kvintet in mešani zbor SPD „Zvezda“ iz Hodiš p. v. Poljati Pavliča.

Sreda, 3. 7.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 4. 7.: 14.15 Poročila, objave. Dr. Anton Feinig: Ob koncu šolskega leta.

Petek, 5. 7.: 14.15 Poročila, objave. Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh. Prof. dr. Melod Turnšek: Zvezdi našega neba (Konstantin in Melod pri Slovencih, zvočna igra, 1. del).

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondat — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 29. 6.: 8.35 Ljubiteljem operetnih napevov — 8.55 Počilniško popolnjenje — 9.10 Deset pianistov iz desetih dežel — 10.15 Sprehod po južnoameriških pom-pah — 11.00 Oddaja za motoriste — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Domači napevi za prijetno popoldne — 12.40 Slovenski oklet — 13.30 Obisk na Dunaju — 13.45 Jugoslavanski operni pevci — 14.35 Voščila — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Hammond orgle — 17.10 Skladbice za kratke čase — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Po domače — 20.20 Arsene Lupin — 21.00 Za konec tedna — ples.

Nedelja, 30. 6.: 6.30 Napolki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Otroške pesmi — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnilni, tovariši — 10.30 Za nedeljsko razvedrilo — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Nekaj taktov za dober tek — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Pisana poleta — 15.30 Prijetno nedeljsko popoldne — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvestim poslušalcem domačih napevov — 20.50 Šport — 21.00 Galerija opernih likov.

Ponedeljek, 1. 7.: 8.05 Komorni zbor radia Ljubljana — 8.30 Plesni orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Oddaja za motoriste — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Domači napevi — 12.45 Harmonikarski orkester — 14.05

Morda si želite to poslušati — 15.15 Ljubiteljem operetnih napevov — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Glasbene uganke — 18.10 Prijubljani zabavni orkestri — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.45 Kulturni globus — 21.05 Koncert sara-jevske filharmonije.

Torek, 2. 7.: 8.05 Komične scene iz oper — 8.35 Mo-lo instrumentov, veliko glasbe — 8.55 Počilniško popo-tovanje — 9.10 Mojsiri simfonije — 10.35 Skladbe Danila Bučarja — 11.00 Oddaja za motoriste — 12.25 Domači napevi — 12.40 Iz Bellinijeve „Norma“ — 13.30 Zabav-na glasba — 14.05 Pol ure Chopina — 14.35 Voščila — 15.15 Kilara in orglice — 17.05 Koncert po željah — 18.10 Planinska oddaja — 18.45 5 knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Po dolinah naših rek, narodna glasba — 20.20 Radijska igra — 21.05 Se-renadni večer.

Sreda, 3. 7.: 8.05 Opera in balet — 8.55 Otroške raz-glednice — 9.10 Glasbena oddaja za cibicane — 9.25 Popevke — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Narodne pojate Danica Filipič in Greta Ložar — 11.00 Oddaja za motoriste — 12.15 Domači napevi — 12.45 Plesi iz Romunije — 13.30 V operi z Mirom Brajnikom — 14.05 Vedre in poskočne — 15.15 Godba na pihala — 15.40 Amaterji pred mikrofonom — 17.05 Promenadni kon-cert — 18.10 Franz Schubert — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Filharmonični orkester sovjetskega radia — 20.30 Mladi bolgarski pevci.

Četrtek, 4. 7.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.47 Partizanske pesmi — 9.05 Revija jugoslovanskih pevcev, orkestrav in ansamblov zabavne glasbe — 10.00 Ne-predvideni dvoboj — 10.30 Pisan glasbeni spored — 11.30 Vedra godala — 12.05 Plesni orkester RTV Ljublja-na vodi Bojan Adamič — 12.25 Domači napevi — 13.30 Hajduška in druge skladbe — 14.00 Naši borci pozdrav-ljajo — 15.37 iz jugoslovanskih oper — 16.10 Mladi iz NOB, reportaža — 16.30 Prijubljani narodno-zabavni an-sambli — 18.00 Odlomki iz „Legende o Sutjeski“, lile-rarna oddaja — 18.46 Operetni napevi — 20.00 Spomini partizanskih skladateljev — 20.45 „Slovenska popevka Bled 63“.

Petek, 5. 7.: 6.30 Napolki za turiste — 8.30 Od pianina do big banda — 8.55 Pianistični tednik — 9.25 Simfonično dopoldne — 10.15 Ob glasbenem avtomatu — 11.00 Oddaja za motoriste — 12.25 Domači napevi — 12.45 Pesmi iz Južne Amerike — 13.30 Po domovini — 14.05 Popevke — 15.15 Z lokom po strunah — 15.40 Koncert zbora RTV Beograd — 17.05 Drobni dragulji iz oper — 18.10 Od severnoameriških prerij do ruskih step — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Popularne orkestral-ne melodije — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.45 „Slovenska popevka Bled 63“ — 22.15 O mor-ju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Sobota, 29. 6.: 18.30 Kaj vidimo novega? — 19.25 Za-beležena za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Jeklena mreža — 21.25 Z očmi naših otrok — 21.55 Poročila.

Nedelja, 30. 6.: 17.00 Za otroke od 11 let: Glasba ne pozna meja — 18.00 Svet mladine — 18.30 Za mla-dino od 14 let: Kaj lahko postanem — 19.00 Sedem dni svetovnih dogajanj — 20.00 Poročila — 20.15 Ljubezen-ska komedija — 21.45 Poročila.

Ponedeljek, 1. 7.: 18.30 „Stara pisma“, komedija — 19.00 Šport — 19.25 Zabeležena za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Jeklena mreža — 21.15 „Niha ni svet“, film — 22.00 Poročila.

Torek, 2. 7.: 18.30 „Telefonično opozorilo“, kriminalni film — 19.00 „Gre za kožo“ — 19.25 Zabeležena za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Enaindvajset — 21.00 „Impulzi“, film — 21.30 Poročila.

Sreda, 3. 7.: 17.00 Za otroke od 5 let: Listamo v slika-nici — 17.25 „Picika, mlada mačka“ — 17.40 Za dru-žino: Moderna ročna dela — 18.30 „Hautevolée“, kri-minalna komedija — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Po-ročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 „Latanje“ — 21.00 „Grad Dvina“, kulturni film.

Četrtek, 4. 7.: 18.30 „Čudna zgodba“ — 19.00 Letačo policija Isar 12 — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Poroka je vedno riziko“, kri-minalna komedija — 21.40 Poročila.

Petek, 5. 7.: 14.00 Prvenstvo v tenisu v Wimbledonu — 18.30 „Sod smodnika“ — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Poročila — 19.40 Izložbena okna — 19.45 Čas v sliki — 20.00 „Mora to biti, gospodičar!“, malomestna komedija — 21.30 Poročila.

Ta teden vam priporočamo:

Dragocene knjige za malo denarja

Iz zaloge antikvaričnih knjig smo vam tokrat izbrali po izredno nizkih cenah:

- Vinko Möderndorfer: **KOROŠKE NARODNE PRIPOVEDKE**, 368 str., ilustr., ppl. 15 šil.
- Ksaver Meško: **V KOROŠKIH GORAH**, novele, 160 str., pl. 8 šil.
- Prežihov Voranc: **SOLZICE**, črtice za mladino, 112 str., ilustr. br. 8 šil.
- Vinko Möderndorfer: **KOROŠKE UGANKE IN POPEVKE**, 64 str., ilustr., br. 5 šil.
- Jakob Sket: **MIKLOVA ZALA**, povest iz turških časov, 128 str., br. 8 šil.
- France Bevč: **PASTIRCI**, mladinske povesti, 160 str., ilustr., ppl. 5 šil.
- Prežihov Voranc: **SAMORASTNIKI**, kmečke povesti, 160 str., br. 15 šil.
- Fran Milčinski: **PTIČKI BREZ GNEZDA**, 240 str., ilustr., pl. 20 šil.
- Anton Ingolič: **VINSKI VRH**, roman v dveh knjigah, skupno 516 str., ppl. 32 šil.
- Fran S. Finžgar: **NJIVA**, izbor črtic in novel, 460 str., pl. 28 šil.
- Fran Milčinski: **BUTALCI**, vesele zgodbe, 104 str., ilustr., pl. 15 šil.
- Miško Kranjec: **NEKAJ BI VAM RAD POVEDAL**, satire in razmišljanja, 288 str., pl. 26 šil.
- Ivan Potrč: **KOČARJI** in druge povesti, 244 str., ilustr., ppl. 15 šil.
- Milan Šega: **ZGODBE O ŽIVALIH**, mladinske pripovedke, 104 str., ilustr., ppl. 8 šil.
- Štefka Sirojnikova: **JASTREB KROŽI**, roman, 188 str., ppl. 12 šil.
- Janez Trdina: **BAJKE IN POVESTI O GORJANCIH**, 240 str., ilustr., pl. 13 šil.
- Ofon Župančič: **ZIMZELEN POD SNEGOM**, pesniška zbirka, 112 str., br. 16 šil.

Ker je večina teh knjig na razpolago le v enem izvodu, svetujemo da pohitite!

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse